

DREPTUL SUBIECTIV ÎN CADRUL RAPORTULUI JURIDIC

Lector universitar **Adrian Vasile CORNESCU**
Facultatea de Științe Juridice și Litere
Universitatea “Constantin Brâncuși” din
Târgu-Jiu

Abstract: *Articolul de față încearcă să reia, într-o manieră proprie, o temă de studiu cu profunde implicații în viața juridică și anume, persoana fizică, titular al drepturilor subiective în cadrul raportului juridic, cu accent pe problematica nașterii și încetării personalității juridice a acesteia.*

Cuvinte cheie: *drept subiectiv, raport juridic, persoana fizică, personalitate juridică, capacitate juridică de exercițiu, capacitate juridică de folosință.*

1. CONCEPTUL DE RAPORT JURIDIC

Literatura de specialitate oferă raportului juridic, a cărui problematică este amplu dezbătută, sub toate aspectele pe care aceasta le comportă, atât din punctul de vedere al teoriei generale a dreptului, cât și al științelor juridice de ramură, numeroase definiții. Astfel, dacă este să ne raportăm la cea mai lapidară dintre acestea, raportul juridic reprezintă relația socială reglementată de drept.¹

Relațiile sociale capătă semnificație juridică, devenind *vinculus iuris*², doar atunci când beneficiază de aportul normativității juridice. Doar incidența dreptului, care are practic rolul de organizator al vieții sociale, de disciplinator al conduitei oamenilor în interacțiunea lor cotidiană³, permite transformarea relației sociale în raport juridic. Cea care stabilește conduita pe care trebuie să o adopte oamenii între care se stabilește raportul juridic este norma juridică, prin dispoziția ei.

Relațiile sociale sunt juridicizate prin

SUBJECTIVE RIGHT IN THE CONTEXT OF LEGAL RELATIONSHIP

University reader **Adrian Vasile CORNESCU**
Faculty of Juridical Sciences and Letters
„Constantin Brâncuși” University from Tg-Jiu

Abstract: *This article is trying to treat in its own manner a theme with deep implications in legal life and more exactly individuals, owner of subjective rights in the legal report, putting accent on the problem of birth and end of its legal personality.*

Key words: *Subjective right, legal report, individual, legal personality, legal capacity of exercise, legal capacity of use.*

1. THE CONCEPT OF LEGAL RELATIONSHIP

The literature provides many definitions to legal relationship, which is a widely debated issue, in all that it entails, both in the terms of the general theory of law as well as from the point of view of some branches of legal sciences. Thus, if we refer to one of the briefest of them, legal relationship represents the social relation regulated by law⁵⁵.

Social relations acquire legal significance, becoming *vinculus juris*⁵⁶, only when receiving legal regulation intake. Only within the law, which, basically, has the role of organizer of social life, of the educator of people's conduct in their everyday interactions⁵⁷, is permitted the transformation of the social relationship in legal relationship. What determines the conduct which must be adopted by the people which are in a legal relationship is the legal norm, through her directions.

Social relations are controlled by the

acțiunea dreptului.

Se poate concluziona astfel că raportul juridic reprezintă o categorie a raporturilor sociale. Orice raport juridic este o relație socială, dar același lucru nu este valabil și în cazul reciprocei, deoarece nu orice relație socială devine raport juridic. Cu toate acestea însă, orice relație socială este susceptibilă de a deveni un raport juridic.

În absența incidenței normativității, nu se poate realiza convertirea necesară a relației sociale în raport juridic. Există o serie de relații de natură politică, religioasă, de prietenie, care rămân „doar” simple relații sociale, deoarece legiuitorul nu a înțeles să le reglementeze. Aceste relații politice, religioase sau de prietenie sunt rezultatul normelor politice sau etice asupra conduitei umane, spre deosebire de raporturile juridice, care iau naștere sub acțiunea dreptului.⁴

În literatura de specialitate⁵, s-a conturat opinia potrivit căreia, dacă norma de drept nu ar reglementa un raport juridic, acesta ar fi literă moartă. Astfel, raportul juridic este norma juridică în acțiune, singura formă de realizare a dreptului fiind aceea de a da naștere unor raporturi juridice.

Există însă și autori⁶ care definesc raportul juridic, făcând referire și la premisele acestuia, la acele fapte juridice care permit nașterea, modificarea sau stingerea sa. Astfel, raportul juridic este definit ca acea categorie de raporturi sociale reglementate prin norme juridice, raporturi a căror formare, modificare sau încetare are loc, de regulă, prin prezența unui fapt juridic (fie acțiune omenească, fie eveniment) și în care părțile se manifestă ca titulare de drepturi și obligații, care se realizează, dacă este necesar, prin forța coercitivă a statului.

În concepția altor autori⁷, raportul juridic este un raport reglementat de norma juridică, „între persoane, prin actul juridic, referitor la un anumit obiect”, „are caracter categoric normativ”, „reprezintă un comandament”, „implică ideea de obligație”, „consacră valori”.

În literatura juridică de specialitate⁸,

action of law.

It can be concluded that legal relationship represents a social relationship. Any legal relationship is a social relationship, but the reciprocal is not true because not any social relationship becomes legal relationship. But nevertheless, any social relationship is likely to become a legal relationship. In the absence of any incidence of regulation, it cannot be achieved the conversion needed by the social relation in a legal relationship. There are a number of political relations, religion, friendships, which remain "only" simple social relationships, because the legislature did not intend to regulate them. These relations of political, religious or political friendships or ethical standards are the result of human behavior, unlike the legal relations which arise under the action of law⁵⁸.

The literature⁵⁹ has outlined the view that if the rule of law should not regulate a legal relationship, then it would be a dead letter. Thus, the legal relationship is the legal norm in action, the only form of realization of the right being to give rise to legal relationships.

There are also authors⁶⁰ which define legal relationship, referring to its premises, to those legal acts that allow its birth, modification or extinction. Thus, the legal relationship is defined as that category of social relations regulated by legal rules, relationships of which training, modification or termination appears, usually by the presence of a legal fact (or human action or event) in which the parties manifest the rights and obligations, which are carried out if necessary by the coercive force of the state. In the view of other authors⁶¹, the legal relationship is a relation regulated by legal regulations, "between people, through the legal act, on a particular object", "it has a categorically normative character", "it is a command", "involves the idea of obligation", "enshrines values".

se face distincție între elementele principale ale raportului juridic și alte elemente ale acestuia. Referindu-ne aici strict la elementele principale, raportul juridic prezintă o structură trihotomică, reunind următoarele elemente structurale: subiecte, conținut și obiect. Absența oricăruia dintre aceste elemente atrage, în mod inevitabil, consecința inexistenței raportului juridic.

În definirea succintă a fiecăruia dintre aceste elemente structurale, putem spune că subiectele raportului juridic sunt persoanele fizice și persoanele juridice (incluzând aici și statul), titulare de drepturi și obligații. Ele pot fi titulare numai de drepturi sau numai de obligații sau de drepturi și obligații în același timp.

Conținutul raportului juridic este reprezentat de drepturile și obligațiile părților. Dreptul subiectiv constituie aptitudinea subiectului de drept de a avea o anumită conduită, de a pretinde celorlalte subiecte o anumită conduită, conformă cu împuternicirea sa și de a recurge, la nevoie, la forța de constrângere a autorității publice pentru garantarea dreptului său.⁹

Raportul juridic implică și ideea de obligație, corelativă drepturilor subiective. Mircea Djuvara¹⁰ preciza că „oriunde este un drept, înțelegem că trebuie să existe o obligațiune și oriunde este o obligațiune trebuie să existe un drept”

Obligația reprezintă îndatorirea subiectului pasiv de a avea o anumită conduită, corespunzătoare dreptului subiectiv corelativ, conduită care poate consta în a da, a face sau a nu face ceva și care, la nevoie, poate fi impusă prin forța coercitivă a statului.¹¹

În ceea ce privește obiectul raportului juridic, în literatura de specialitate au fost formulate mai multe opinii, în conformitate cu care, într-o primă teorie, obiectul raportului juridic ar fi reprezentat de însăși conduita prescrisă de norma juridică, de acțiunile sau inacțiunile la care sunt îndreptățite, respectiv ținute subiectele, într-o a doua obiectul raportului juridic ar fi reprezentat de bunuri,

In the specialized legal literature⁶², it is distinguished between the main elements of the legal report and other aspects of it. Referring strictly to the main elements here, the legal report has a three part structure, bringing the following structural elements: topics, content and purpose. The absence of any of these elements attracts inevitably, the lack of legal consequence.

In a brief definition of each of these structural elements, we can say that the subjects of the legal report are individuals and legal persons (including here and state), holders of rights and obligations. They can only hold rights or obligations or rights and obligations at the same time.

The content of legal report is represented by the legal rights and obligations of the parties. Subjective right is the legal ability of the subject of law to have a certain conduct, to require the other subjects a certain conduct consistent with its authorization to use and, if necessary, to appeal to the coercive force of public authority to ensure its rights⁶³.

Legal relationship involves the idea of obligation, correlative to subjective rights. Mircea Djuvara⁶⁴ stated that "wherever there is a right, we understand that there must be a bond and wherever there is a bond there must be a right"

The duty represents the liability of the passive subject to have a certain conduct corresponding to subjective correlative duty, conduct which may consist in giving, doing or not doing something and, if necessary, coercive force can be imposed by the state⁶⁵.

Regarding the object of legal relationship in the literature there have been made several opinions, in accordance with a first theory, the object of legal relationship would be the legal standard prescribed by the conduct itself, the actions or inactions that are entitled, or kept the subjects. In the second view the object of legal report would be the legal property and

iar într-o a treia și ultimă teorie, obiectul raportului juridic ar fi format din bunurile, conduita părților și anumite valori patrimoniale.

Vom continua, în cele ce urmează, cu titularii dreptului subiectiv, aplecându-ne cu precădere asupra persoanei fizice.

2. TITULARII DREPTULUI SUBIECTIV

În contextul analizării conceptului de drept subiectiv, un loc și un rol major revine titularului dreptului subiectiv, subiect de drept activ sau pasiv, întrucât noțiunea de drept subiectiv este inseparabilă de cea a subiectului de drept. „Idea drepturilor subiective nu își găsește loc într-un sistem juridic decât intermediată prin conceptul de persoana juridică care o determină ca atare”.¹²

Cu acest prilej trebuie notată distincția dintre noțiunile de „persoană umană”, „persoană în sens juridic” și „subiect de drept”, întrucât nu există sinonimie între acestea, ci fiecare are o semnificație aparte.¹³ Astfel, noțiunea de subiect de drept nu desemnează cu necesitate o realitate ontologică, de exemplu individul - persoana umană, ci reprezintă o calificare ori o recunoaștere pe care dreptul pozitiv o dă unei persoane în sens juridic. Persoana în sens juridic poate fi persoana umană sau persoana juridică.

Persoana nu trebuie privită în mod izolat de alte concepte ale dreptului. Dimpotrivă, aceasta este parte esențială a conceptului de raport juridic în care apare ca titular de drepturi și de obligații. În cadrul raportului juridic persoana este subiect de drepturi și de obligații.

Astfel, potrivit opiniei d-nei profesor Sofia Popescu „*subiecte ale raportului juridic pot fi atât persoane fizice, cât și persoane juridice. În acest context, termenul de „persoană” are o accepțiune tehnică mai largă decât în limbajul curent, desemnând nu numai un individ, ci și un grup social.*

Cuvântul „persoană” indică o

in a third and final theory, the legal relationship would be composed of property, conduct of the parties and certain property values.

We will continue below, with subjective right holders, with emphasis on the individual.

2. SUBJECTIVE RIGHT HOLDERS

In the context of analyzing the concept of subjective right, a place and a major role goes to the holder of subjective right, subject of active or passive of law, because the concept of subjective right is inseparable from that of subject of law. "The idea of subjective rights has no place in a legal system except if it is mediated by the concept of legal person which determines it."⁶⁶

On this occasion it should be marked the distinction between the concepts of "human person", "person in the legal sense" and "a matter of law", whereas there is no synonymy between them, but each has a special meaning⁶⁷. The concept of legal subject does not mean necessarily an ontological reality, eg. the individual - the human person, but it is a qualification or recognition that positive law gives a person the legal sense. A person in the legal sense may be the human person or legal entity.

A person should not be viewed in isolation from other concepts of law. Rather, it is an essential part of the concept of legal relationship which arises as holder of rights and obligations. As part of the legal relationship the person is subject to the rights and obligations.

Thus, in the opinion of Professor Sofia Popescu "*subjects of the legal relationship can be both individuals as well as legal persons. In this context, the term "person" is broader than a technical understanding of everyday language, referring not only an individual but a*

caracteristică ce este comună atât individului, cât și grupului social și anume, aceea de subiect de drepturi și obligații.”¹⁴

Într-o concepție pur jusnaturalistă, orice om este subiect de drept sau persoană în sens juridic, fără nici o distincție sau mai cu seamă fără a trata cazul nebunului ori al nou-născutului, a minorului ori a embrionului uman.

Teoria drepturilor omului are drept idee centrală tocmai această identitate dintre om și persoană în sens juridic: „toate ființele umane se nasc libere și egale în demnitate și în drepturi”, „orice individ are dreptul la viață, la libertate și la siguranța persoanei sale”.¹⁵ În aceasta materie, a drepturilor omului, putem afirma că identitatea mai sus evocată are nu numai o recunoaștere doctrinară ci însăși *de lege lata* în dreptul pozitiv internațional și intern.

În acest sens, este elocventă Declarația drepturilor omului și ale cetățeanului de la 1789 care confirmă importanța distincției dar și a legăturii dintre drepturile omului și drepturile cetățeanului.

Dimpotrivă, din perspectiva pozitivistă, între persoana umană și persoana în sens juridic există deosebire dată de către norma de drept pozitiv, care este cea care recunoaște ori constituie în favoarea persoanei umane, în raport de diferite criterii de discriminare (vârsta, sex, cetățenie etc), o personalitate juridică ce se manifestă sub forma capacității juridice de folosință și de exercițiu, adică a aptitudinii (facultății, puterii) de a avea drepturi și obligații, de a exercita drepturi ori de a asuma și executa obligații. Astfel, Hans Kelsen spunea că numai „ordinea juridică conferă omului personalitatea și încă nu neapărat tuturor oamenilor. Sclavii nu erau persoane, nu aveau personalitate sau personalitatea juridică.”¹⁶

Problematica subiectului de drept, văzut din perspectiva titularului de drepturi și obligații, este deosebit de interesantă în relația subiect de drept -obiect de drept¹⁷, din care unii vor să ridice, de lege ferenda, la nivelul

social group.

The word "person" indicates a feature that is common both to the individual and to the social group, namely, that of subject of rights and obligations. "⁶⁸

In a concept absolutely jusnaturalist, every man is a matter of law or person in legal sense, without any distinction or especially not to treat the case of the fool or newborn child or a human embryo.

Human rights theory has as the central idea this identity between man and person in the legal sense, "all human beings are born free and equal in dignity and rights", "everyone has the right to life, liberty and security of person"⁶⁹. In this matter, of human rights, we can say that identity mentioned above is not only a doctrinaire recognition but *de lege lata* in international and internal positive law.

In this sense, it is eloquent The Declaration of the Rights of Man and of the Citizen rights in 1789 which confirms the importance of the distinction but also of the link between human rights and citizen rights.

Conversely, the positivist perspective, between the human person and the person in the legal sense is opposed by every rule of positive law, which is one that recognizes or constitutes in favor of the human person, in relation to different criteria of discrimination (age, sex, nationality, etc.), a legal personality that is manifested in the form of legal capacity to use and exercise, namely the ability (capacity, power) to have rights and obligations, to exercise or to assume the duties and obligations. Thus, Hans Kelsen said that only "legal order confers men the personality and yet not necessarily to all men. Slaves were not people, they did not have legal personality or personality." ⁷⁰

The issues of law subject, viewed from the perspective of rights and obligations, is particularly interesting in the relation of the subject of law – object of

dreptului pozitiv, o generație nouă de drepturi precum: dreptul animalelor ori dreptul Naturii.

Pe de altă parte, un loc de asemenea important îl ocupă personalitatea juridică acordată colectivităților, minorităților, asocierilor ori grupărilor și în final însăși statului. Relativ la acestea, se identifică două probleme majore: prima constă în recunoașterea lor de către dreptul pozitiv, iar cea de a doua privește drepturile colective acordate și discriminarea pozitivă.

3. PERSOANA FIZICĂ

După cum am arătat deja, mai înainte de a intra într-o analiza a titularilor drepturilor subiective trebuie să luăm în considerare faptul că, de multe ori, utilizarea noțiunilor de *persoană in sens juridic*, de *subiect de drept* și *personalitate juridică* este destul de confuză. Profesorul Constantin Stătescu aprecia că „termenul de „persoană fizică” nu este, poate, cel mai potrivit. Știința dreptului nu studiază omul în integralitatea lui. Ea nu studiază omul din punct de vedere fizic și nici, în întregime, omul privit sub aspect filozofic. Știința dreptului privește oamenii ca participanți la relațiile sociale, și anume, ca participanți la acele raporturi sociale care formează obiect de reglementare pentru norma juridică.”¹⁸

În general, prin subiect de drept se înțelege titularul unui drept sau al unei obligații, în timp ce prin persoană in sens juridic se desemnează orice persoană umană sau entitate aptă să fie subiect de drepturi si obligații sau, într-un sens mai larg, de funcțiuni juridice.

Prin noțiunea de personalitate juridică înțelegem aptitudinea de a fi titular, activ sau pasiv, de drepturi subiective respectiv de obligații, aptitudine recunoscută de dreptul obiectiv fiecărei persoane în sens juridic. Noțiunea de subiect de drept se distinge de noțiunea de persoană în sens juridic.

Există și concepția potrivit căreia

law⁷¹ „, which some want to raise, by law ferenda, at the level of the positive law, a new generation of rights as : animal law, or law of Nature.

On the other hand, an equally important place is occupied by the legal personality granted to communities, minorities, associations or groups and ultimately to the state itself. Relative to those, we identify two major problems: first is their recognition by positive law, and the second regards collective rights given and positive discrimination.

3. INDIVIDUALS

As already mentioned, before entering into an analysis of subjective rights holders we must consider that many times, using the notions of *person in the legal sense*, of *subject of law*, and *legal personality* is quite confusing. Professor Constantine Stătescu appreciate that "*the term of "individual" is not perhaps the best. Science does not study the man in his entirety. It does not study the man physically or in whole, the man regarded in the philosophical aspect. The science of law sees people as participants in social relations, namely, the participants in those social relationships that form the object of regulatory legal norm.*"⁷²

In general, the subject of law means the holder of a right or an obligation, while the person in the legal sense means any human person or entity capable of being subject to rights and obligations or, in a broader sense, of legal functions. The concept of legal personality is understood as being the ability to be the holder, active or passive, of subjective rights or obligations, ability recognized as the objective right of each person in the legal sense. The notion of the subject of law distinguishes from the concept of person in the legal sense.

There is also the idea that the notion of subject of law is related to a single law,

noțiunea de subiect de drept se raportează la un singur drept; la un raport juridic concret în cadrul căruia fiecărui drept îi corespunde un subiect, în timp ce noțiunea de persoană în sens juridic se raportează la o multitudine de drepturi; persoana este în mod normal titulara mai multor drepturi. Spre deosebire de noțiunea de subiect de drept noțiunea de persoană este polivalentă¹⁹. Pe de altă parte, noțiunea de subiect de drept este actuală; ea desemnează pe titularul actual al unui drept. Noțiunea de persoană este potențială; ea desemnează posibilitatea de a fi subiect de drept.²⁰

O a doua distincție ce trebuie făcută este între persoana în sens juridic și persoana umană. Persoana în sens juridic este ființa umană sau o entitate dotată cu personalitate juridică. Drepturile aparțin persoanei, adică omului privit de dreptul obiectiv în dimensiunea lui socială, fie individual fie în diverse structuri. Persoana²¹ este rolul social, al unui om. Ea este o noțiune abstractă, neconfundabilă cu omul concret, o esențializare, de cele mai multe ori simplificatoare, care operează trecerea de la ființa umană, la ființa socială.

Persoanele în sens juridic sunt, după o distincție principală, de două feluri: persoane fizice, adică ființele umane în calitatea lor de subiecte de drepturi și obligații și persoane juridice, adică orice entități sociale (colectivități, minorități, asocieri, grupări, statul) apte, ca atare, să fie subiecte de drepturi și de obligații.²²

În opinia d-nei profesor Sofia Popescu „persoanei fizice i se recunoaște calitatea de titular de drepturi și obligații, deoarece este o ființă rațională, înzestrată cu voință, capabilă să conștientizeze drepturile și obligațiile ce îi revin, scopurile pe care trebuie să le urmărească, prin conduita sa, prin acțiunile sale.”²³

Trebuie de asemenea menționată opinia profesorului Ionescu²⁴, care face distincția între subiectele naturale de drept, cazul indivizilor și subiectele artificiale de drept, creația legii.

to a specific legal relationship in which each right corresponds to a topic, while the notion of person in the legal sense refers to a variety of rights, the individual is normally the holder of more rights. Unlike the concept of legal subject is the notion of individual is multi-valent⁷³. Moreover, the concept of legal subject is present; it means the current holder of a right. The notion of a person is potential; it means the opportunity to be a matter of law.⁷⁴

A second distinction to be made is between the person in legal sense and the human person. Person in the legal sense is a human being or an entity endowed with legal personality. Rights belong to individuals, ie. to the human seen by the objective right in his social dimension, either individually or in various structures. The person⁷⁵ is the social role, of a man. It is an abstract concept, unmistakable with practical man, an essentiality, mostly simplistic, which operates with the transition from human being to social being.

People in the legal sense are, after a main distinction, of two kinds: natural, ie human beings in their capacity as subjects of rights and obligations and legal persons, that are all social entities (communities, minorities, associations, groups, states) suitable as such, to be subjects of rights and obligations.⁷⁶

According to Professor Sofia Popescu *"the individual is recognized his quality of the holder of rights and obligations, because he is a rational being endowed with will, able to recognize his rights and obligations, which he must pursue, by conduct, by actions."*⁷⁷

We should also mention the view of professor Ionescu⁷⁸ which distinguishes between natural subjects of law, the case of individuals and artificial subjects of law, law creation.

Also be recorded is the opinion of professor Ioan Craiovan that distinguishes between the person as an individual in the

De asemenea trebuie notată opinia d-lui profesor Ioan Craiovan care distinge între persoană în sens juridic individuală, adică subiectul individual și persoana în sens juridic colectivă, respectiv subiecte colective de drept.²⁵

4. PERSOANA FIZICĂ ȘI PERSONALITATEA JURIDICĂ

Persoana fizică este ființa umană, privită din unghiul de vedere al aptitudinii sale de a fi subiect de drept. Deși noțiunea nu pare să ridice dificultăți, trebuiesc totuși făcute unele precizări, după cum urmează.

În primul rând, doar ființele umane privite individual sunt persoane fizice. Este exclus așadar, la stadiul actual al dezvoltării dreptului, ca animalele să se bucure de personalitate juridică; ele nu au capacitatea de a fi subiecți de drept.

A existat și există, cu toate acestea, tendința de a acorda personalitate juridică animalelor, mai ales celor de companie, prin recunoașterea aparentă a unor drepturi subiective²⁶ sau, conform istoriei dreptului, a calității procesuale de inculpat în cadrul unor procese ale animalelor.

În realitate este vorba de obligații față de animale²⁷, obligații ce incumbă oamenilor. Faptul că se pun limite exercițiului drepturilor oamenilor de a dispune de/sau cu privire la animale (domestice sau sălbatice) nu înseamnă că aceste animalele dobândesc calitatea de subiect de drept respectiv personalitate juridică, că nu mai sunt un obiect de drept (este cazul restricțiilor vânătorești sau de protecție a unor medii naturale deosebite ori a unor specii pe cale de dispariție).

În al doilea rând, în epoca modernă și în contextul unui drept pozitiv al unui stat democratic, orice ființă umană are personalitate juridică prin simplul fapt al nașterii. Cu alte cuvinte, este exclus ca un om să fie lipsit de personalitate juridică. Se pune în discuție chiar recunoașterea deplină²⁸ a calității de subiect de drept a embrionului și a

legal sense, that is the individual subject and the collective legal person as defined respectively as collective subjects of law.⁷⁹

4. THE INDIVIDUAL AND THE LEGAL PERSONALITY

The individual is a human being, seen from the point of view of his fitness to be a matter of law. Although the concept seems to raise difficulties, some details must still be made as follows.

Firstly, only human beings viewed individually are individuals. It is therefore excluded in the present state of development of law, that the animals should enjoy legal personality, they are not able to be subjects of law.

However, there was and still is the tendency to give animals legal personality, especially pets, by an apparent recognition of subjective rights⁸⁰, or according to the history of the law, through the defendant standing in animal trials.

In reality, it is about obligations towards animals⁸¹, obligations which belong to people. The fact that there are some limits in using animals (domestic or savage) does not mean that these animals acquire the quality of subject of law or a legal personality, that they are no longer an object of law(it's the case of hunting restrictions or protection of special natural environments or of endangered species).

Secondly, in modern times and in the context of a positive law of a democratic state, any human being has legal personality by the mere fact of birth. In other words, it is conceivable that a man should be deprived of legal personality. It is questioned even full recognition⁸² of the quality of a legal subject of the human embryo and fetus. The theory of human rights in the context of the fourth generation of subjective rights emphasizes this theme⁸³.

Thirdly, all human beings have the same legal personality. This principle is

fetusului uman. Teoria drepturilor omului, în contextul drepturilor subiective din a patra generație, accentuează această temă²⁹.

În al treilea rând, toate ființele umane au aceeași personalitate juridică. Acest principiu este transpus prin norme de drept internațional dar și prin norme interne cu regim constituțional prin principiul egalității în drepturi, o egalitate juridică abstractă iar nu una concretă.

De aceea d-na profesor Sofia Popescu apreciază pe drept cuvânt că „în societatea modernă, calitatea de subiect de drept este recunoscută oricărei persoane fizice, fără discriminări, îngrădirile capacității juridice fiind premise cu caracter excepțional și respectiv, numai ca măsură de protecție a persoanei fizice.”³⁰

În același sens pledează și profesorul Ioan Craiovan, care susține ideea că „numai oamenii pot fi subiecte ale raportului juridic fie în mod individual, ca persoane fizice, fie organizați în diverse grupuri, ca subiecte colective de drepturi.”³¹

În al patrulea rând, trebuie notat faptul că persoana în sens juridic, trebuie pusă în relație cu statul și legătura de cetățenie. Distingem astfel în cadrul persoanei fizice categoria cetățenilor, cea a străinilor și, în cele din urmă, a apatrizilor.

În istoria dreptului, conținutul personalității juridice a persoanei fizice, am putea spune capacitatea juridică de folosință, era divers în raport de calitatea individului de a fi cetățean sau străin. În categoria străinilor existau de asemenea distincții, spre exemplu statutul străinului creștin era net favorabil statutului străinului necreștin (și aici depindea dacă era musulman sau evreu).

Cetățenii statului, în principiu, pot să participe la toate raporturile juridice, bucurându-se, în acest sens, de capacitatea juridică generală.

Cetățenii pot intra în raporturi de drept atât între ei, cât și cu statul, cu organele statului, cu organizațiile economice sau cu organizațiile nestatale. Participarea persoanei în raporturile juridice poartă amprenta atât a

implemented by rules of international law but also by internal rules with a constitutional state through the principle of equal rights, an abstract legal equality and not a concrete one.

Therefore Professor Sofia Popescu rightly considers that "*in modern society, the quality of a subject of law is recognized to any individual, without discrimination, legal capacity restrictions being allowed only exceptional and only as a measure of protection of the individual.*"⁸⁴

Likewise is pleading professor Ioan Craiovan. He supports the idea that "*only people can be subjects of legal relationship individually, as individuals or organized into different groups as collective subjects of rights.*"⁸⁵

Fourthly, it should be noted that the person in the legal sense, must be brought into relationship with the state and to citizenship. Thus, we distinguish in the individual the categories of citizens, foreigners and, ultimately, stateless.

In the history of law, the content of the legal personality of an individual, or the legal capacity of use, as we might say, was varied in relation to the quality of an individual of being a citizen or a foreigner. The category of foreigners had also differences, for example Christian alien status was clearly favorable to non-Christian alien status (and this depended on whether he was Muslim or Jew).

In principle, state citizens can participate in all legal relations, enjoying, in this sense, the general legal capacity.

Citizens can enter into legal relationships both among themselves as well as with the state, with state bodies, economic organizations or non-state organizations. Participation of a person in the legal relations bears the imprint of both the legal system as a whole, as well as of a specific branch of law.

From another perspective, the content of legal personality of the person, the link between the human person, the

sistemului de drept, în ansamblul său, cât și amprenta specifică a ramurii de drept.

Dintr-un alt punct de vedere, al conținutului personalității juridice a persoanei, legătura dintre persoana umană, subiectul de drept, drepturi și obligații se realizează prin noțiunea de capacitate juridică.

În legătura cu același subiect, respectiv raportul dintre persoana fizică și personalitatea juridică, profesorul Ion Deleanu arată că deși, în contextul democrațiilor moderne răspunsul ar trebui să conducă către o identitate între cele două noțiuni, „în realitate, persoana fizică și subiectul de drept se situează pe planuri distincte: în timp ce ființa umană este o realitate naturală, subiectul de drept este expresia unei abstractizări juridice; ... persoana fizică accede la calitatea de subiect de drept, deci are vocația de a fi titulară de drepturi și de obligații prin *investirea* ei cu capacitate juridică, definită ca aptitudine a *omului* de a avea drepturi și obligații *juridice*. ... personalitatea juridică a ființei umane și capacitatea de folosință sunt sinonime. Acest singur element nu este însă suficient pentru a exprima calitatea persoanei fizice de titular de drepturi și obligații. Aceste drepturi și obligații alcătuiesc, sub aspect tehnic juridic, „patrimoniul” persoanei fizice, ca persoana juridică. El conferă persoanei unicatitate și continuitate; totodată patrimoniul este suportul obiectiv și forma de manifestare efectivă a personalității juridice.”³²

În opinia aceluiași autor, „capacitatea [juridică - n.ns.] este egală și neîngrădită, drepturile și datoriile sunt diferențiate și condiționate în exercițiul lor. Capacitatea este o constantă a personalității umane, drepturile și datoriile sunt o variabilă.”³³

Astfel, în sens tehnic, personalitatea juridică se exprimă prin intermediul noțiunilor de capacitate juridică, care poate fi de folosință ori de exercițiu. Prima tinde ca sfera, fără a fi însă egală și identică, către personalitatea juridică, în timp ce capacitatea de exercițiu apare ca un mijloc tehnic de

subject of law, rights and obligations are carried out by the concept of legal capacity.

In connection with the same subject, namely the relationship between natural and legal personality, professor Ion Deleanu shows that although in the context of modern democracies the response should lead to an identity between the two concepts, "in reality, the individual and the subject of law are located on distinct levels: while the human being is a natural reality, the subject of law is an expression of legal abstractions; ... the individual accedes to the status of legal entity, so is destined to have rights and obligations by the *investing* with legal capacity, defined as the ability of *man* to have legal rights and legal obligations. ... the legal personality of a human and the capacity to use are synonymous. This single element is not enough to express the individual's quality of rights and obligations holder. These rights and duties make up the technical legal "property" of a natural person, as a legal person. It gives the person's uniqueness and continuity, while heritage is the objective support and effective form exercise of legal personality.”⁸⁶

According to the same author, the "ability [legal - n.ns.] is equal and unlimited, rights and duties are differentiated and restricted in their exercise. The capacity is a constant of human personality, rights and duties are variable.”⁸⁷

Thus, in the technical sense, legal personality is expressed through the concepts of legal capacity, which may be of use or exercise. The first, without being equal and identical, tends towards legal personality, while the capacity of exercise appears as a mean of illustration or improvement of the functioning of the idea of legal personality applied to situations, circumstances or cases in which the human person can be found (minority, lack of discernment, social status, gender, etc.).

explicare ori de perfecționare a funcționării ideii de personalitate juridică aplicată la situații, împrejurări ori cazuri particulare în care se găsește persoana umană (minoritate, lipsa discernământului, statut social, sex etc).

Capacitatea juridică de folosință

Un autor arată că „pentru a fi subiect de drept, persoana fizică trebuie să aibă capacitate juridică. Aceasta desemnează aptitudinea generală și abstractă a persoanei de a avea drepturi și obligații în cadrul raportului juridic. Capacitatea juridică este reglementată de normele juridice în cadrul fiecărei ramuri de drept. Putem deci distinge o capacitate juridică civilă, penală, administrativă etc.”³⁴ Din punctul de vedere al profesorului Gh. Mihai „pentru a fi calificată ca subiect de drept persoana trebuie să aibă capacitate juridică, adică să fie capabilă sub aspectul exigențelor legii în vigoare să-și afirme prin conduită posesia semnificativă avalorilor sociale, potrivit cu sau împotriva accepțiunii pe care le-o dă legea în vigoare.”³⁵

Persoana fizică apare ca subiect distinct în raporturile de drept, caz în care capacitatea juridică se împarte în capacitate de folosință și capacitate de exercițiu. În dreptul nostru pozitiv prin dispozițiile art. 5 alin. 2 din Decretul nr. 31/1954 dau o definiție legală: „capacitatea de folosință este capacitatea de a avea drepturi și obligații”.

Ținând seama de legislația românească în vigoare -îndeosebi Decretul menționat și Pactul internațional privind drepturile civile și politice ale omului, ratificat prin Decretul nr. 212/1974 - considerăm că, în definiția capacității de folosință a persoanei fizice, este obligatorie reținerea a două elemente esențiale:

1. capacitatea de folosință a persoanei fizice este o parte a capacității juridice a omului;

2. ea constă în aptitudinea omului de a avea drepturi și obligații;

În acest mod se face legătura între

Legal capacity to use

One author states that "to be a matter of law, an individual must have legal capacity. This means the general and abstract ability of the person to have rights and obligations in the legal relationship. Legal capacity is governed by the legal rules within each branch of law. We therefore distinguish a civil legal capacity, criminal, administrative, etc"⁸⁸. In the view of professor Gh. Mihai "to be regarded as a matter of law the person must have legal capacity, ie to be able in terms requirements of applicable law to assert through conduct the significant possession of social values, according to or against the sense the law gives".⁸⁹

The individual appears as a distinct subject in the relations of law, where legal capacity is divided into ability to use and capacity to exercise. In our positive law, in art. 5, par. 2 of Decree no. 31/1954 it is given a legal definition: "capacity use is the ability to have rights and obligations."

Taking into consideration the Romanian legislation in force, especially the decree mentioned and the International Covenant on civil and political human rights, ratified by Decree no. 212/1974 – we consider that the definition of individual's capacity of use is mandatory forfeiture of two essential elements:

1. the capacity of use of an individual is a part of the legal capacity of man;

2. it is the human ability to have rights and obligations;

In this way, appears the link between the concept of subjective right, the notion of obligation, the person in the legal sense (the individual, in our case) and the human person. Consisting in the human ability to be a holder of rights and civil obligations, the capacity of use expresses the essence of the quality of an human to be an individual subject of civil law.⁹⁰

The ability to use of an individual

noțiunea dreptului subiectiv, noțiunea de obligație, persoana în sens juridic (persoana fizică, în cazul nostru) și persoana umană. Constând în aptitudinea omului de a fi titular de drepturi și obligații civile, capacitatea de folosință exprimă însăși esența calității omului de a fi subiect individual de drept civil.³⁶

Capacitatea de folosință a persoanei fizice înfățișează următoarele caractere juridice: (1) legalitate, (2) generalitate, (3) inalienabilitate, (4) intangibilitate, (5) egalitate, (6) universalitate.

Legalitatea capacității de folosință a persoanei fizice reprezintă acel caracter ce constă în faptul că norma pozitivă reglementează toate aspectele (înstituire, început, conținut, încetare) referitoare la capacitatea juridică de folosință, deci această capacitate este exclusiv de domeniul legii, ea nefiind de domeniul voinței individuale.

Generalitatea capacității de folosință a persoanei fizice reprezintă acel caracter care constă în faptul că prin capacitatea de folosință a persoanei fizice se exprimă aptitudinea generală și abstractă de a avea toate drepturile și obligațiile.

După cum s-a precizat în literatura de specialitate, „în ultimă analiză, capacitatea de folosință prefigurează, potențial, toate drepturile subiective pe care le poate dobândi o persoană fizică. Ea nu se confundă cu aceste drepturi ci exprimă numai aptitudinea generală, abstractă, de a le dobândi.”³⁷ Acest caracter juridic se deduce din însăși definiția legală a capacității juridice, definiție oferită după cum am văzut de dreptul pozitiv român (art. 5 din Decretul nr. 31/1954).

Prin inalienabilitatea capacității de folosință a persoanei fizice se înțelege însușirea acestei capacități de a nu putea forma obiect de renunțare, nici măcar parțială, și nici obiect de înstrăinare. (Acest caracter juridic este consacrat expres în dreptul pozitiv românesc de art. 6 alin. 2 din Decretul nr. 31/1954, potrivit căruia, „*nimeni nu poate renunța, nici în tot, nici în parte, la capacitatea de folosință ...*”).

shows the following legal entities: (1) legality, (2) generality, (3) perpetuity (4) intangibility, (5) equality (6) universality.

The legality of the capacity of use of an individual represents that character which consists in the fact that the positive rule governs all aspects (instauration, beginning, content, termination) on the legal capacity to use, so this ability is exclusively the domain of law, it is not the domain of individual will.

The generality of the capacity of use of an individual represents that character which consists in the fact that the capacity of use of an individual expresses the general and abstract ability to have all rights and obligations.

As noted in the literature, "ultimately, the ability to use prefigures, potentially, all subjective rights that an individual can acquire. It can not be confused with those rights but only expresses the general, abstract ability to acquire them"⁹¹. This legal nature is derived from the legal definition of legal capacity, definition given, as we have seen, by the Romanian positive law (Article 5 of Decree no. 31/1954).

Through the inalienability of the capacity to use of an individual we understand acquiring this ability to not being able to form an object of abdication, not even partially, nor an object of alienation. (This legal character is enshrined explicitly in the Romanian positive law by art. 6 par. 2 of Decree no. 31/1954 which states that, "*one can not waive, nor in whole or in part, the ability to use...* ").

In explaining this nature, the doctrine stated that '... inherent as quality of human being, the capacity to use cannot be object of legal acts of renunciation of the law subject to which it belongs. Therefore they will be absolutely null those legal acts through which a subject of law gives up partly or totally, temporarily or permanently, the ability to use.

În explicarea acestui caracter, în doctrină s-a precizat că, „... inerentă calității de ființă umană, capacitatea de folosință nu poate constitui obiect al unor acte juridice de renunțare din partea subiectului de drept căruia ea aparține. Vor fi așadar lovite de nulitate absolută acele acte juridice prin care un subiect de drept renunță parțial sau total, temporar sau definitiv, la capacitatea sa de folosință. Nu trebuie să confundăm însă renunțarea la un asemenea drept subiectiv concret sau înstrăinarea unui astfel de drept, operații pe deplin posibile, cu renunțarea la însăși aptitudinea generală de a dobândi acel drept sau de a-și asuma o obligație, această din urmă renunțare, fiind de natura a aduce atingeri însăși calității de subiect de drept, fiind deci interzisă de lege...”³⁸

O atare înstrăinare, definitivă sau temporară, ar echivala cu o situație similară sclaviei. Această inalienabilitate legală a personalității juridice vine aparent în contradicție cu dreptul subiectiv al omului de a dispune de propria-i persoană în condițiile în care o persoană fizică ar dori să renunțe la capacitatea sa de a dobândi drepturi și de a își asuma obligații.

Prin intangibilitatea capacității de folosință a persoanei fizice se desemnează acea caracteristică a acesteia de a nu i se putea aduce limitări (îngrădiri), decât prin norma de drept pozitiv.

Acest caracter juridic este consacrat expres și în dreptul nostru de art. 6 din Decretul nr. 31/1954 care prevede că „*nimeni nu poate fi îngădit în capacitatea de folosință ... decât în cazurile și condițiile prevăzute de lege*”.

Egalitatea capacității de folosință a persoanei fizice constituie concretizarea, pentru această materie, a principiului egalității în fața legii. Acest caracter juridic este consacrat expres de Constituția României, de Decretul nr. 31/1954 privitor la persoana fizică și persoana juridică; Pactul internațional privind drepturile civile și politice ale omului;³⁹ de art. 2 pct. 1 din Convenția cu privire la drepturile copilului; art. 14 din

We should not confuse the abdication of such a concrete subjective right or alienation of such a right, practices of law entirely possible, with the abdication of the general ability to acquire that right or to assume an obligation, the latter abdication influences the quality of the subject of law and, therefore is prohibited by law ... ”⁹²

Such a disposition, temporary or permanent, would amount to a situation similar to slavery. This legal perpetuity of the legal personality is, apparently, into conflict with the subjective human right to dispose of his own person in circumstances where an individual would like to waive its ability to acquire rights and assume obligations.

The intangibility of the capacity to use of an individual refers to that feature that states that no limitations (restrictions) can be brought except by the rule of positive law.

This legal right is enshrined explicitly in our art. 6 of Decree no. 31/1954 which states that “*no one can be restricted in the ability to use ... and except in the cases and conditions provided by law.*”

The equality of the capacity of use of an individual is the materialization, for that matter, of the principle of equality before the law. This legal character is stated specifically in the Romanian Constitution, by the Decree 31/1954 regarding individuals and legal persons; the International Covenant on Civil and Political Rights of Humans⁹³; art. 2 section 1 of the Convention on the Rights of the Child; art. 14 from The European Convention on Human Rights and Fundamental Freedoms. This principle derives from a subjective right of man reflected as such.

The universality of the capacity to use of an individual is that character which consists in the quality of the capacity to use to be recognized (allocated) to all people.

Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale. Acest principiu derivă dintr-un drept subiectiv al omului reflectat ca atare.

Universalitatea capacității de folosință a persoanei fizice este acel caracter care constă în însușirea capacității de folosință de a fi recunoscută (atribuită) tuturor oamenilor.

Acest caracter juridic are de asemenea consacrare pozitivă prin dispozițiile art. 4 alin. 1 și art. 6 alin. 1 din Decretul nr. 31/1954, precum și de art. 16 din Pactul internațional privind drepturile civile și politice ale omului.⁴⁰

Profesorul Ion Deleanu aprecia că, în ceea ce privește capacitatea juridică, aceasta, „în întregul ei, exprimă, așadar, atât virtualitatea cât și efectivitatea dobândirii drepturilor și asumării datoriilor. Ea este immanentă ființei umane. Negarea ei ar duce la transformarea omului în lucru.”⁴¹

Derogările de la principiul pe care l-am enunțat sunt numite, generic, „incapacități de folosință”. Motivele pentru care dreptul obiectiv instituie astfel de restricții sunt diverse și nu întotdeauna justificate.⁴² Ele se constituie în adevărate limitări a posibilității dobândirii și exercitării de drepturi, asumării și executării de obligații.

Întâlnim astfel următoarele tipuri de restricții:

A) Restricții bazate pe vârstă.

În general, vârsta nu are nici o influență asupra capacității de folosință, afectând doar capacitatea de exercițiu. Totuși, deși adevărată în dreptul privat, această afirmație nu mai este adevărată și în dreptul public.

De exemplu, cazul minorul care suferă importante limitări în ce privește capacitatea sa de folosință în dreptul public întrucât el nu este apt să fie titular al drepturilor politice sau al funcțiilor publice (să voteze, să fie votat sau să ocupe o funcție publică de natură politică).

Astfel, pentru a avea dreptul de a fi ales ca deputat, trebuie să fi împlinit vârsta de 23 de ani și ca senator vârsta de 33 de ani, iar pentru a putea candida la funcția de Președinte

This legal character also has legal positive assertion by the statements of art. 4 par. 1 and art. 6. par. 1 of Decree no. 31/1954 and art. 16 of The International Covenant on civil and political rights⁹⁴.

Professor Ion Deleanu appreciated that, in terms of legal capacity, this "in its whole, expresses, thus, the effectiveness of both virtuality as well as the effectiveness of acquiring rights and assuming debts. It is intrinsically human. Denying it would transform the man into thing." ⁹⁵

Derogations from the principle that we set are called, in general term, 'incapacity to use'. The reasons for which the objective right sets such restrictions are diverse and not always justified⁹⁶. They constitute the real restriction on the acquisition and exercise of rights, ownership and enforcement of obligations.

Thus we meet the following types of restrictions:

A) Restrictions based on age

In general, age has no influence on the ability to use, only affecting the capacity to exercise. However, while true in private law, this claim is not true in public law.

For example, if the child suffers significant limitations in his ability to use the public right because he is unable to be holding public positions or political rights (to vote, be voted or to hold public or political positions).

Thus, for the right to be elected deputy, you must be 23 years old and for senator 33 years old and to run for the Presidency of Romania, you must be 35 years.

In private law matters, the ability to use is intact and unaffected, restrictions regard the exercise of rights and obligations, practically the legal capacity to exercise. These restrictions are not total, since law has created concepts and legal institutions to enable access to the minor in the civil circuit (by guardian or trustee).

B) Restrictions based on mental

al României, trebuie să fi împlinit vârsta de 35 de ani.

În materia dreptului privat, capacitatea de folosință este intactă și neafectată; restricțiile privesc exercițiul drepturilor și asumarea obligațiilor, practic capacitatea juridică de exercițiu. Aceste restricții nu sunt totale, întrucât dreptul a creat noțiuni și instituții juridice menite să permită accesul în circuitul civil și minorului (prin tutore sau curator).

B) Restricții bazate pe starea psihică.

Uneori starea psihică a persoanei poate constitui temei al unor restrângeri ale capacității de folosință. Este cazul nebunului, a persoanelor a căror stare psihică este afectată.

Trebuie înțeles însă că o stare psihică afectată constituie doar baza acestor restrângeri, simpla stare psihică neconducând automat la restrângerea capacității, trebuind ca o decizie judecătorească să fie dată în acest sens, după o procedură specifică și foarte laborioasă.

Astfel, de exemplu, conform art. 36 din Constituție, nu au drept de vot debilizii și alienații mintal puși sub interdicție. Interdicția funcționează și în ce privește aptitudinea de a ocupa funcții publice.

C) Incapacități sancțiune.

Aceste incapacități sunt fie îngrădiri ale capacității de folosință, cu caracter de pedeapsa penală, fie îngrădiri cu caracter de sancțiune civilă.

În materia dreptului penal, poate fi aplicată cu titlu de pedeapsă complementară sau accesorie, pedeapsa interzicerii unor drepturi: de exemplu a dreptului de a alege și de a fi ales, a dreptului de a ocupa o funcție implicând exercițiul autorității de stat, a dreptului de a ocupa o funcție sau de a exercita o profesie de natura aceleia de care s-a folosit condamnatul pentru săvârșirea infracțiunii, a drepturilor părintești ori a dreptului de a fi tutore și curator.

În materia dreptului civil, îngrădirile au un caracter de pedeapsă civilă și privesc spre exemplu decăderea din drepturile

state. Sometimes the person's mental state may constitute the basis of capacity usage restrictions. It is the case of the mad man, people whose mental state is affected.

It must be understood, however, that a mental state is only the base of these restrictions, the simple mental state does not automatically lead to restrictions on capacity, a judicial decision must be given to that effect, after a specific and very laborious procedure.

For example, according to par. 36 of the Constitution, those mentally alienated and deficient are placed under ban. Prohibition works also in the situation of the ability to hold public office.

C) Sanction inabilities.

These disabilities are either restrictions of the capacity of use, with a character of criminal punishment or civil penalty restrictions.

In matters of criminal law, it can be applied as a complementary or incidental penalty, the punishment of prohibition of certain rights: for example the right to elect and be elected, the right to occupy a position involving the exercise of state authority, the right to hold a function or exercise a profession similar to that used by the convict for the offense, of parental rights or the right to be a guardian and trustee.

In matters of civil law, restrictions are of civil penalty and regard, for example, the decline from parental rights and restrictions on inheritance (the case of succession indignity).

D) Restrictions based on criteria of extraneity.

In principle, the fact of not being a citizen (to be alien or stateless person) has no influence on the ability to use private law matters. Article 18 of the Constitution of 1991 showed that "foreign citizens and stateless persons living in Romania shall enjoy general protection of persons and assets, as guaranteed by the Constitution and other laws".

părintești și îngrădirile în materie succesorală (cazul nedemnității succesorală).

D) Restricții fondate pe criterii de extraneitate.

În principiu, faptul de a nu fi cetățean (a fi străin sau apatrid) nu are nici o influență asupra capacității de folosință în materia dreptului privat. Astfel, dispozițiile art. 18 din Constituție din 1991 arătau că „cetățenii străini și apatrizi care locuiesc în România se bucură de protecția generală a persoanelor și a averilor, garantată de Constituție și de alte legi”.

În ceea ce privește dreptul public, dimpotrivă, străinii sau apatrizii nu au în principiu nici un fel de capacitate de folosință în materia drepturilor politice. Incapacitatea de a ocupa funcții și demnități publice lovește și pe cetățenii români care au domiciliul în străinătate.

O excepție o constituie însă recunoașterea dreptului de a alege și a fi ales în Parlamentul European și în organele administrației publice locale de domiciliu și de cetățenia europeană și nu de cetățenia română.

Capacitatea juridică de exercițiu

După cum am arătat deja, doctrina, dar și dreptul pozitiv, au creat conceptul de capacitate de exercițiu care, în sistemul dreptului, alături de conceptul capacității juridice de folosință, vine să rezolve situații care pentru vechii doctrinari păreau ireconciliabile cu teoria actului de voință: cazul nebunului ori a minorului, după cum am văzut.

Aceasta, potrivit dispozițiilor art. 5 alin. 3 din Decretul nr. 31/1954 privitor la persoana fizică și persoana juridică, „*este capacitatea persoanei de a-și exercita drepturile și de a-și asuma obligații, săvârșind acte juridice.*”

Prin această noțiune, de capacitate de exercițiu, se face trecerea de la posibilitatea generală și vocațională a asumării unui drept subiectiv, la acțiunea concretă, la asumarea

As regards public law, by contrast, foreigners or stateless persons have basically no ability to use political rights. The inability to hold public office and positions affects also Romanian citizens residing abroad.

An exception is, however, the recognition of the right to elect and be elected in the European Parliament and local government bodies from residence and of European citizenship and not Romanian citizenship.

Legal capacity to exercise

As already mentioned, the doctrine, and also positive law, created the concept of capacity to exercise, which in the system of law, along with the concept of legal capacity to use, comes to solve situations which for the old doctrinaire theory seemed irreconcilable with the theory of will: the case of the mad-man or of a child, as we have seen.

According to art. 5 par. 3 of Decree no. 31/1954 regarding the individual and the legal person “*is the ability to exercise rights and assume obligations, committing legal acts.*”

This notion of capacity to use makes the transition from the general and vocational opportunity of taking a right to the concrete action, to the fixed and materialized assumption through participation in a specific legal relationship.

The definition of *the capacity to exercise* of an individual should not omit essential aspects such as:

- correlation of the capacity to exercise capacity with the concept of gender, "legal capacity" of the person in the legal sense;
- the capacity to exercise involves closing legal documents (ie the source of subjective rights);
- closing of legal documents must relate not only to exercise rights and

determinată și materializată prin participarea la un raport juridic concret.

Definiția *capacității de exercițiu* a persoanei fizice nu ar trebuie să omită aspecte esențiale, precum:

- corelația capacității de exercițiu cu noțiunea de gen, „capacitatea juridică” a persoanei în sens juridic;

- capacitatea de exercițiu presupune încheierea de acte juridice (adică izvor de drepturi subiective) ;

- încheierea de acte juridice trebuie să se refere nu numai la exercitarea de drepturi și asumarea de obligații, ci și la dobândirea de drepturi subiective și executarea obligațiilor.

Plecând de la aceste premise, capacitatea de exercițiu a persoanei fizice este definită ca acea parte a capacității juridice a persoanei, în sens juridic, care constă în aptitudinea acesteia de a dobândi și exercita drepturi și de a-și asuma și executa obligații prin încheierea de acte juridice.

Premisele capacității de exercițiu a persoanei fizice sunt, pe de o parte, existența capacității juridice de folosință, iar, pe de altă parte, existența discernământului, adică existența puterii individului de a-și reprezenta corect consecințele juridice ale manifestării sale de voință (aceasta premisă se apreciază în raport cu vârsta, precum și cu starea sănătății minții).

Capacitatea de exercițiu a persoanei fizice, spre deosebire de capacitatea de folosință, suferă, în principiu, anumite restricții. Ea poate fi deplină, restrânsă sau poate să lipsească.

Caracterele juridice ale capacității de exercițiu a persoanei fizice sunt următoarele: (1) legalitate, (2) generalitate, (3) inalienabilitate, (4) intangibilitate, (5) egalitate.

Trebuie precizat ca însușirile pe care le avem în vedere se cuvin a fi raportate doar la deplina capacitate de exercițiu și „capacitatea de exercițiu restrânsă”, iar nu și la lipsa capacității de exercițiu a persoanei fizice.

De asemenea, este de menționat că, în

assume obligații, but also to the acquisition of subjective rights and execution of obligations.

Based on these assumptions, the capacity to exercise of an individual is defined as that part of the legal capacity of a person, in legal sense, which consists in his ability to acquire and exercise rights and assume and perform obligations by closing legal acts.

The premises of the capacity to exercise of an individual are, on the one hand, the existence of legal capacity to use and, secondly, the existence of discernment, i.e. the existence of individual power to properly represent the legal consequences of his manifestation of will (this assumption is assessed in relation to age, as well as state of mind).

The capacity to exercise of the individual, unlike the ability to use, suffers, in principle, certain restrictions. It can be full, restricted or be missing.

Legal characters of the capacity to exercise of an individual are: (1) legality, (2) generality, (3) perpetuity (4) intangibility, (5) equality.

It should be noted that the characteristics which we consider ought to be reported only to the full capacity of exercise and “to limited capacity to exercise”, and not lack of ability to exercise of an individual.

It is also worth mentioning that in comparison with the legal character of the person's ability to use, the capacity to exercise is not characterized by universality⁹⁷.

The legality of the capacity to exercise of an individual is that the law governs all aspects of establishing the content and the cessation of civilian capacity to exercise so that this capacity is solely the domain of law, not being a separate domain from individual will.

Generality means that the ability to exercise of an individual expresses the ability to acquire and exercise subjective

comparație cu caracterele juridice ale capacității de folosință a persoanei fizice, capacitatea de exercițiu nu se caracterizează prin universalitate.⁴³

Legalitatea capacității de exercițiu a persoanei fizice constă în faptul că legea reglementează toate aspectele referitoare la instituire, stabilirea conținutului și încetarea capacității civile de exercițiu, deci această capacitate este exclusiv de domeniul legii, ea nefiind de domeniul voinței individuale.

Generalitatea, este acel caracter care constă în faptul că prin capacitatea de exercițiu a persoanei fizice se exprimă aptitudinea de a dobândi și exercita drepturile subiective și de a executa obligațiile, prin încheierea oricăror acte juridice, cu excepția celor oprite de lege. Gradul de generalitate al capacității de exercițiu diferă după cum este vorba de capacitate de exercițiu deplină sau restrânsă.

Prin inalienabilitatea capacității de exercițiu a persoanei fizice, se desemnează caracterul, consacrat expres de dispozițiile art. 6 alin. 1 din Decretul nr. 31/1954, conform căruia aceasta capacitate nu poate forma obiect de renunțare, nici măcar parțială, și nici obiect de instrăinare.

Prin intangibilitate se înțelege acel caracter, consacrat expres de asemenea de dispozițiile art. 6 alin. 1 din Decretul nr. 31/1954 potrivit căruia lipsirea, totală sau parțială, de capacitate de exercițiu intervine numai în cazurile și în condițiile expres stabilite de lege.

Egalitatea capacității de exercițiu este consacrată de dispozițiile art. 4 alin. 2 din Decretul nr. 31/1954, de dispozițiile art. 3 și dispozițiile art. 26 din Pactul internațional privind drepturile civile și politice ale omului, precum și de dispozițiile art. 14 din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

Anumite persoane nu au capacitate de exercițiu. Aceasta lipsă de capacitate este aproape întotdeauna legată de ideea unei protecții acordată de lege persoanelor.

Sunt astfel incapabili să dobândească

rights and perform obligations, by closing any legal documents, except those stopped by law. The degree of generality of the capacity to exercise varies according to whether it is about the full or limited exercise capacity.

The inalienability is that feature designated specifically by the provisions of Art. 6 par. 1 of Decree no. 31/1954, according to which deprivation, total or partial, of this capacity to exercise occurs only in the cases and conditions expressly established by law.

The equality of the capacity to exercise is established by the provisions of Art. 4. par. 2 of Decree no. 31/1954, the provisions of Art. 3 and Art. 26 of The International Covenant on civil and political rights and by the provisions of Art. 14 from The European Convention for Human Rights and Fundamental Freedoms.

Some people do not have exercise capacity. This lack of capacity is almost always linked to the idea of a protection granted by law to persons. They are thus unable to acquire or exercise their own rights through legal acts; it's the case of minors under 14 years and persons under ban⁹⁸. Listing such disabilities is restrictive. They do not affect the conservation measures and small acts necessary for daily living. It is also established a partial incapacity of exercise: limited capacity, specific to minors between 14 and 18 years and it gives them the ability to acquire rights and assume obligations and exercise rights and obligations using certain legal documents personally signed.

The birth and the end of legal personality

As shown before, the human person becomes a person in legal sense, through the recognition of the human's ability to have legal personality, in general, can acquire rights and assume obligations. We saw that in a technical sense, legal

sau să-și exercite singuri drepturile prin acte juridice minorii până la 14 ani și persoanele puse sub interdicție.⁴⁴ Enumerarea acestor incapacități este restrictivă. Ele nu afectează capacitatea de a face acte de conservare și acte mărunte necesare vieții zilnice. Există consacrată de asemenea și o incapacitate parțială de exercițiu: capacitate restrânsă, specifică minorului între 14 și 18 ani care conferă acestuia facultatea de a dobândi drepturi și asuma obligații și de a exercita drepturile și obligațiile prin anumite acte juridice încheiate personal.

Nașterea și încetarea personalității juridice

După cum am arătat, persoana umană devine persoană în sens juridic, prin recunoașterea aptitudinii omului de a avea personalitate juridică adică, în sens larg, de a putea dobândi drepturi și de a își asuma obligații. Am văzut că, în sens tehnic, personalitatea juridică se exprimă prin intermediul conceptelor de capacitate juridică de folosință și de exercițiu.

Este interesant de urmărit evoluția temporală a manifestării personalității juridice respectiv nașterea acesteia, eventualele modificări, dacă este cazul, stingerea personalității juridice.

Problema personalității juridice a persoanei în sens juridic este mai mult decât relevantă, întrucât modul în care tratăm acest subiect este relevant în raport cu problemele pe care le ridică viitorul: „să ne întrebăm, într-un mod foarte serios, dintr-o perspectivă a viitorului de care, oricum suntem responsabili, ce distincții facem -juridicește privind chestiunea-între fătul din eprubetă și fătul din pântecele mamei sale naturale ? Între o ființă nonplanetară și una planetară? Între o etnie care se trezește la viață și alta situată în istorie pe care o revendică informal ?”⁴⁵

În ceea ce privește *nașterea personalității juridice*, opinia majoritară și conformă normelor dreptului pozitiv leagă acest moment de momentul nașterii persoanei

personality is expressed through the concepts of legal capacity to use and exercise.

It is interesting to follow the temporal evolution of how a legal personality manifests itself, from its birth, any changes, if any, the end of legal personality.

The issue of legal personality of a person in legal sense is more than relevant, because how we treat this topic is relevant to the issues the future will raise: "let's ask ourselves, in a very seriously way, from a future perspective of which we are responsible in any way, what distinctions do we make – from the judicial point of view- between the fetus from a test tube and a fetus from the natural womb? Between a non-planetary being and a planetary one? Between an ethnic group that comes to life and another one located in history that it informally claims?"⁹⁹

As regards *the birth of legal personality*, the majority opinion and according to positive law binds this moment to the birth of the human person (but not always situation was like so and this is eloquent in ancient societies' right). The default condition is that the human person must be born alive, the presumption being of viability. This means that if the baby dies shortly after birth, but was able to draw air once it has acquired legal personality, the fact of its ephemeral existence is enough to create legal consequences (e. g. family links, to open its own inheritance, social rights etc.).

It is considered that the new born baby is not a person in the legal sense, it has not acquired legal personality, if it did not inspire at least once (which is found out by forensic expertise to the lungs)¹⁰⁰. So, the rule on the birth of legal personality is the one about the temporal moment of a physical birth of the human.

Obviously, from this rule there are several exceptions.

The first exception known through

umane (dar nu întotdeauna situația a fost în acest sens iar acest lucru este elocvent în dreptul societăților antice). Condiția implicită este aceea că persoana umană să se nască vie, prezumția fiind de viabilitate.

Aceasta înseamnă că și în ipoteza în care nou-născutul moare imediat după naștere, dar a fost capabil să inspire o singură dată aer, acesta a dobândit personalitatea juridică, respectiv faptul existenței sale efemere este suficient pentru a crea consecințe în drept (de exemplu legături de rudenie, să i se deschidă propria-i succesiune, drepturi sociale etc.)

Se consideră că nou-născutul nu este persoană în sens juridic, respectiv nu a dobândit personalitate juridică, în cazul în care nu a inspirat cel puțin o dată (fapt ce se constată prin expertiza medico-legală asupra plămânilor)⁴⁶.

Așadar regula cu privire la momentul nașterii personalității juridice este aceea referitoare la momentul temporal al nașterii fizice a persoanei umane.

Evident, de la aceasta regulă există mai multe excepții.

Prima excepție cunoscută prin principiul latin *infans conceptus pro nato habetur quoties de commodis ejus agitur*. Potrivit acestui principiu personalitatea juridică (limitat la capacitatea juridică de folosință sub aspectul dobândirii exclusiv de drepturi) se naște mai înainte de nașterea persoanei umane.

Această excepție se aplică și se raportează la ipoteza în care tatăl noului născut decedase mai înainte de nașterea fiului său (întrucât dacă nu s-ar fi admis o atare excepție, fiul nu ar fi putut să moștenească pe tatăl său deoarece la data deschiderii succesiunii -data morții tatălui- el nu ar fi avut personalitate juridică nefiind născut!)

În dreptul pozitiv român această excepție își găsește aplicarea de lege lata sub următoarea formă: „drepturile copilului sunt recunoscute de la concepțiune, însă numai dacă el se naște viu.”⁴⁷

O a doua excepție rezultă indirect, din incriminarea normativă a avortului

the Latin principle *infans conceptus pro nato habetur quoties de commodis ejus agitur*. According to this principle legal personality (limited to the legal capacity to use in terms of acquiring exclusive rights) is born before the birth of the human person.

This exception applies and relates to the assumption in which the father of the new-born died before the birth of his son (because if such exception should not be admitted, the son could not inherit his father since at the date of opening the inheritance - father's death date, he had no legal personality because he wasn't born!).

In the Romanian positive law this exception finds wide application of the *lege lata* in the following form: "children's rights are recognized from conception, but only if it is born alive."¹⁰¹

A second exception indirectly results from the normative incrimination of intentional abortion and from the interruption of pregnancy that has reached a certain development or a miscarriage which occurred as a result of violence perpetrated on the mother.

In this way, it gives recognition of legal personality of the fetus which enjoys, before birth, the benefit of the subjective right to life and security of person.

The intentional abortion issue had a different treatment and approach during ages and in the different socio-cultural spaces ranging from permission to prohibition and to permission again. Abortion was and still is in many modern states treated as criminal offense; on the other hand in the concept of voluntary motherhood¹⁰², which was making a distinction between sexual life and procreation, it has been liberalized.

Our Right has known both incrimination and dezincrimination. Currently there is no positive rule to incriminate abortion as a crime but rules do not permit such medical intervention on a pregnancy bigger than 13 weeks.

intenționat, respectiv a intreruperii unei sarcini ajunsă la o anumită dezvoltare sau a avortului spontan intervenit ca urmare a unei violențe săvârșită asupra mamei.

În acest mod, se dă o recunoaștere a personalității juridice a fătului ce se bucură, mai înainte de naștere, de beneficiul dreptului subiectiv la viața și la siguranța persoanei.

Problema avortului intenționat a cunoscut o abordare și tratare diferită atât în epoci cât și în raport de spațiul socio-cultural mergând de la permisiune la interdicție și iarăși la permisiune. Avortul fost și este în multe state moderne incriminat ca infracțiune, pe de altă parte în cadrul conceptului de maternitate voluntară⁴⁸, ce făcea distincție între viața sexuală și procreere, a fost liberalizat.

Dreptul nostru a cunoscut atât incriminarea cât și dezincriminarea. În prezent nu există normă pozitivă care să incrimineze efectuarea avortului ca infracțiune ci doar norme care nu permit efectuarea unei astfel de intervenții medicale asupra unei sarcinii mai mari de 13 săptămâni.

În ceea ce privește avortul spontan rezultat dintr-o violență la care mama a fost supusă, acesta este incriminat sub forma unei circumstanțe agravante în ceea ce îl privește pe autorul violenței. Aceasta ipoteză se regăsește în dreptul pozitiv român. Nu este o incriminare directă, ca infracțiune însă, aceasta și pentru că problema fătului, ca subiect de drept, este discutabilă.

În doctrina și practica judiciară s-a pus problema de când se naște dreptul subiectiv la viață, cu alte cuvinte, dacă fătul uman se bucură de personalitatea juridică, care să îi confere beneficiul acestui drept?

Convenția europeană a drepturilor omului nu prevede un drept absolut la viață al fătului, în opoziție cu dispozițiile art. 4 din Convenția americană a drepturilor omului potrivit căruia viața începe la momentul concepției! „O altă problemă aflată la intersecția drepturilor omului cu cercetarea medicală este aceea de dată destul de recentă ridicată în SUA. Ea privește posibilitatea ca

Regarding the result of a spontaneous abortion from a violent act on the mother, it is incriminated as aggravating circumstances in the case of the author of the violent act. This situation is reflected in the Romanian positive law. There is not a direct indictment, as a crime, because this fetus problem, as a matter of law is questionable.

The doctrine and judicial practice questioned when does the subjective right to life is born, in other words, if human fetus enjoys legal personality, which gives it the benefit of that right?

The European Convention on Human Rights does not provide an absolute right to life of the fetus, in contrast with art. 4 of the American Convention on Human Rights according to which life begins in the moment of conception! "Another issue that is at the intersection of human rights with medical research is quite recent in the U.S.A. It concerns the possibility that women respond criminally or civil for *fetus abuse* for inappropriate behavior during pregnancy"¹⁰³.

The benefit enjoyed by the human fetus, in the case of *infans conceptus pro nato habetur quoties of commodis ejus agitur* is an exceptional situation, recognized the rule of positive law based on considerations of fairness. Mostly, this is a legal fiction according to which at the father's time of death, his child, yet unborn, is considered as born, if it is about the acquisition of rights.

Regarding the end of legal personality of the individual, in the legal sense, it ceases by the death of the human person. At the time of death of the human person, the individual is extinguished as well, in the legal sense.

Although apparently simple to determine the time of death, in reality there are situations where this is questionable. Death is primarily a biological death but in the right context, it can meet the form of a legal death. Thus, in the light of ceasing to

femeile sa răspundă penal pentru *abuzfetal* sau civil pentru comportament necorespunzător în timpul sarcinii."⁴⁹

Beneficiul de care se bucură fătul uman, în ipoteza *infans conceptus pro nato habetur quoties de commodis ejus agitur*, este o situație de excepție, recunoscută de norma de drept pozitiv în baza unor considerente de echitate. În mare parte, suntem în prezența unei ficțiuni juridice potrivit căreia la data decesului tatălui copilul acestuia, nenăscut încă, se considera ca fiind născut, dacă este vorba de dobândirea de drepturi.

În ceea ce privește încetarea personalității juridice a persoanei fizice, în sens juridic, aceasta încetează prin moartea persoanei umane. La data morții persoanei umane se stinge și persoana fizică, astfel cum am văzut-o, în sens juridic.

Deși aparent este simplu de stabilit momentul morții, în realitate sunt situații în care acest lucru este discutabil. Moartea este în primul rând o moarte biologică dar, în contextul dreptului, poate întâlni și forma unei morți juridice. Astfel, din perspectiva încetării calității de persoană în sens juridic, în privința persoanei fizice, întâlnim următoarele situații particulare:

1. Situația persoanelor dispărute

Sunt situații când din diferite motive (absența îndelungată, catastrofă naturală, accident etc.) se poate naște ideea, presupunerea ca o persoană dispărută nu mai este în viață. Cu toate acestea nu se poate constata în mod direct moartea fizică a acesteia. Din perspectiva soțului rămas în viață (care nu se poate recăsători), a relațiilor de familie (exercitarea drepturilor părintești), a creditorilor ori moștenitorilor celui dispărut se impune găsirea și aplicarea unei soluții. Astfel, dreptul pozitiv cunoaște instituția declarării judecătorești a morții. Această instituție juridică este reglementată prin norme de excepție datorită delicateții subiectului și presupune o procedură de durată (4-5 ani) și destul de complicată (presupune parcurgerea și a unei faze intermediare a declarării judecătorești a dispariției).

be a person in the legal sense, for the individual, we meet the following particular situations:

1. Situation of missing persons
There are times when for various reasons (lack of time, natural disaster, accident, etc.) it is born the idea, assumption that a missing person is no longer alive. However you can not directly determine its physical death. From the perspective of the husband still alive (who can not remarry), of family relations (the exercise of parental rights), creditors or heirs of the deceased a solution must be found and implemented. Thus, positive law meets the institution of judicial declaration of death. This legal institution is governed by rules of exception due to the delicacy of the subject and involves a lengthy procedure (4-5 years) and quite complicated (involves going through an intermediate phase and a judicial declaration of disappearance).

After this procedure you can get a court declaration saying that a missing person is dead. The death date is the date when the court's decision becomes final.

It is a juridical death because it is beyond the direct and biological death of the human person.

We distinguish legal death from the civil death, the latter being a form of civil sanction through which, in life, a human person loses the legal personality, the quality of a person in the legal sense (this institution of civilian death was, for example in The French Civil Code until the Act of May 31, 1854).¹⁰⁴

This legal death generates even more problems when, after the court's declaration, the "dead" appear and invalidates it. In such a situation, generally it is applied the principle of retroactivity - *resoluto jure dantis resolvitur jus accipientis*.

An exception is that the second marriage made by the spouse still alive, is valid (the second marriage is not dissolved as a result of "resurrection" of first

În urma parcurgerii acestei proceduri, se poate ajunge la declararea judecătorească a morții unei persoane dispărute. Data morții este data rămânerii definitive a hotărârii judecătorești.

Este vorba de o moarte juridică pentru că aceasta este dincolo de directa și biologică constatare a morții persoanei umane.

Se distinge moartea juridică, de moartea civilă, aceasta din urma fiind o formă de sancțiune civilă prin care, în timpul vieții, o persoană umană își pierde personalitatea juridică, calitatea de persoană în sens juridic (aceasta instituție a morții civile a existat, de exemplu, în Codul civil francez până la Legea din 31 mai 1854).⁵⁰

Această moarte juridică generează și mai multe probleme când, ulterior declarării sale judecătorești, este infirmată prin apariția „mortului”. Într-o atare situație se aplică, de regulă, principiul retroactivității - *resolutio jure dantis resolvitur jus accipientis*.

O excepție o reprezintă cazul celei de a doua căsătorii încheiate de către soțul rămas în viață care rămâne în vigoare (căsătoria a doua nu se desființează ca urmare a „reînvierii” primei căsătorii, iar soțul care s-a recăsătorit nu va fi considerat vinovat de infracțiunea de bigamie).

De asemenea, o situație delicată o reprezintă situația moștenitorilor persoanei declarate moarte care au venit la succesiune și care puteau ulterior să consume sau să înstrăineze drepturile dobândite pe această cale.

Soluțiile dreptului pozitiv la aceste probleme sunt diferite, de la stat la stat. Potrivit dreptului nostru pozitiv are relevanță criteriul bunei credințe a moștenitorului.

2. Situația persoanei umane ajunsă în stadiul de *fază terminală, moarte clinică* Este cazul persoanelor în vârstă care ajung într-o stare vegetativă, când capacitatea de discernământ sau de reprezentare psihologică nu mai există, când funcțiile creierului nu mai răspund la necesitățile persoanei umane dar, cu toate acestea, creierul nu este încă mort.

Acest subiect este tratat de doctrină

marriage and the spouse remarried will not be held responsible for the crime of bigamy).

Also, a delicate situation is represented by the heirs of the person declared dead who came in succession and then could consume or dispose of the properties acquired in this way.

Positive right solutions to these problems are different from state to state. According to our positive right, the criterion of the heir's good faith is relevant.

2. The situation of the human person who reached the *terminal stage, clinical death*

It is when older people get in a vegetative state, when their capacity of discernment or psychological representation no longer exists, the brain functions no longer meet the needs of the human person but, the brain is not yet dead.

This topic is dealt into the doctrine from a double aspect: (1) the one of termination of legal personality, since the human person is completely outside the social world and (2) that of euthanasia, the controlled provocation of natural death.

Regarding the first issue, the general view is that legal personality does not stop even in the case of death if the brain continues to live¹⁰⁵. In such a situation, rights and obligations of the human person are manifested through legal institutions for care already mentioned above: guardianship, trusteeship.

Medical criteria for determining the physical death, with a major impact on the end of legal personality, are two: *the criterion of cerebral death* (brain death) and *the criterion of neocortical death* (final lack of consciousness).¹⁰⁶

Regarding euthanasia, it is appreciated that the conscious patient has the right to decide on his life as a biological testament since "under the pretext of dignified death, euthanasia has been advocated by Plato, Aristotle, Toma d'Aquino, Voltaire, Th. Morus, Fr. Bacon,

sub un dublu aspect: (1) cel al încetării personalității juridice, întrucât persoana umană este cu totul în afara lumii sociale și (2) cel al eutanasiei, al provocării controlate a morții fizice.

În ceea ce privește primul aspect, opinia generală este că personalitatea juridică nu încetează nici în cazul morții dacă creierul uman continuă să trăiască⁵¹. Într-o atare situație, drepturile și obligațiile persoanei umane se manifestă prin intermediul unor instituții juridice de ocrotire deja menționate mai sus: tutela, curatela.

Criteriile medicale de determinare a morții fizice, cu impact major în cea ce privește și stingerea personalității juridice, sunt două: *criteriul morții cerebrale* (moartea creierului) sau *criteriul morții neocorticale* (lipsa definitivă a conștiinței).⁵²

În ceea ce privește eutanasia, se apreciază că bolnavul conștient are dreptul să decidă asupra vieții lui, ca un testament biologic întrucât, „sub pretextul de moarte demnă, eutanasia a fost susținută de Platon, Aristotel, Toma d'Aquino, Voltaire, Th. Morus, Fr. Bacon, D. Hume, B. Shaw, B. Russel, Nobel, Fr. Jacob și astăzi de foarte mulți laureați ai premiului Nobel, dar ideea s-a născut odată cu conștiința umană a suferinței și a morții”⁵³

Trebuie notat faptul că dreptul pozitiv român nu tratează subiectul aplicării eutanasiei (în acest caz fapta va fi fie tratată ca infracțiunea de sinucidere fie ca omor ori ca înlesnirea sinuciderii). Cu toate acestea dreptul obiectiv român a recunoscut prin Codul penal din 1937 o reglementare, în sensul de incriminare, a eutanasiei.⁵⁴

Bibliografie

AUBERT JEAN LUC, *Introduction au droit*, Presses Universitaires de France, Paris 2007
BĂDESCU MIHAI, *Concepte fundamentale în teoria dreptului*, Ed. V.I.S.PRINT, București 2003
BERGMAN H., *The Historical Background*

D. Hume, B. Shaw, B. Russell, Nobel, Fr. Jacob and today many Nobel Prize winners, but the idea was born on the same time with the human consciousness of suffering and death ”¹⁰⁷

It should be noted that the Romanian positive law does not address the topic of applying euthanasia (in this case the act will be treated as a crime of either murder, or suicide, or as facilitating suicide). However the Romanian law has recognized, by the Penal Code from 1937, a regulation, in the sense of incrimination, of euthanasia.¹⁰⁸

Bibliography

AUBERT JEAN LUC, *Introduction au droit*, Presses Universitaires de France, Paris 2007

BĂDESCU MIHAI, *Basic concepts in legal theory*, Ed. V.I.S.PRINT, Bucharest 2003

BERGMAN H., *The Historical Background of American Law*, in *Talks on American Law*, New York

BELEIU GHEORGHE, *Romanian Civil Law, Introduction in civil law. Subjects of civil law*, Ed. Juridical Universe, Bucharest, 2004

BOROI GABRIEL, *Civil law. Individuals*, Bucharest, 2001

CRAIOVAN ION, *Fundamental Concepts in the General Theory of Law*, Ed. Omnia Uni-S.A.S.T., Brașov

Universal Declaration of Human Rights of U.N. from 1948

DELEANU ION, *Juridical fictions*, Ed. All Beck, Bucharest, 2006

DELEANU ION, *Subjective laws and law abuse*, Ed. Dacia, Cluj, 1988

DJUVARA MIRCEA, *General Theory of Law*, Ed. All, Bucharest, 1995

DOGARU I, DĂNIȘOR D.C., DĂNIȘOR GH., *General Theory of Law*, Ed. Scientific, Bucharest, 1999

DOGARU ION, *Elements of General Theory of Law*, Ed. Oltenia,

- of American Law*, in *Talks on American Law*, New York
- BELEIU GHEORGHE**, *Drept civil român, Introducere în dreptul civil. Subiectele dreptului civil*, Ed. Universul Juridic, București, 2004
- BOROI GABRIEL**, *Drept civil. Persoanele*, București, 2001
- CRAIOVAN ION**, *Concepte fundamentale în Teoria generală a dreptului*, Ed. Omnia Uni-S.A.S.T., Brașov
- Declarația Universală a Drepturilor Omului a O.N.U. din 1948*
- DELEANU ION**, *Ficțiunile juridice*, Ed. All Beck, București 2006
- DELEANU ION**, *Dreptul subiectiv și abuzul de drept*, Ed. Dacia, Cluj, 1988
- DJUVARA MIRCEA**, *Teoria generală a dreptului*, Ed. All, București, 1995
- DOGARU I, DĂNIȘOR D.C., DĂNIȘOR GH.**, *Teoria generală a dreptului*, Ed. Științifică, București, 1999
- DOGARU ION**, *Elemente de Teorie generală a dreptului*, Ed. Oltenia, Craiova, 1994
- DOJANĂ IONUȚ VENIAMIN**, *Teza de doctorat „Dreptul subiectiv”*, Institutul de Cercetări Juridice, București, 2007
- DWORKIN RONALD**, *Drepturile la modul serios*, Ed. Arc, 1998
- GENOIU ILIOARA**, *Raportul juridic*, Ed. C.H. Beck, București, 2007
- HUMĂ ION**, *Introducere în studiul dreptului*, Ed. Fundației „Chemarea” Iași, 1993
- IONESCU OCTAVIAN**, *La notion de droit subjectif dans le droit prive*, ediția a 2-a revăzută și îmbunătățită, Editura Bruylant , Bruxelles 1978
- KELSEN HANS** , *Theorie pure du droit*, Dalloz, Paris – 1962
- MARITAIN JACQUES**, *Drepturile omului și legea naturală* (1944)
- MIHAI GHEORGHE C., MOTICA RADU I.**, *Fundamentele dreptului, Teoria și filosofia dreptului*, Ed. All, București, 1997
- MIHAI GHEORGHE**, *Fundamentele dreptului, Dreptul subiectiv. Izvoare ale* Craiova, 1994
- DOJANĂ IONUȚ VENIAMIN**, PhD „*Subjective Right*”, Legal Research Institute, Bucharest, 2007
- DWORKIN RONALD**, *Rights seriously*, Ed. Arc, 1998
- GENOIU ILIOARA**, *Legal Report*, Ed. C.H. Beck, Bucharest, 2007
- HUMĂ ION**, *Introduction in the study of law*, Ed. Fundației „Chemarea” Iași, 1993
- IONESCU OCTAVIAN**, *La notion de droit subjectif dans le droit prive*, 2nd edition revised and improved, Ed. Bruylant , Bruxelles 1978
- KELSEN HANS** , *Theorie pure du droit*, Dalloz, Paris – 1962
- MARITAIN JACQUES**, *Human rights and natural law* (1944)
- MIHAI GHEORGHE C., MOTICA RADU I.**, *Fundamentals of law, theory and philosophy of law* Ed. All, Bucharest, 1997
- MIHAI GHEORGHE**, *Fundamentals of law, Subjective right. Sources of subjective rights*, Ed. All Beck, Bucharest, 2005
- MOROIANU EMIL**, *General Theory of Law*, course notes, Tg-Jiu, 2003
- NASCHITZ A.**, *Theory and technique in the process of creating law*, Ed. Academiei, Bucharest, 1969
- PESCATORE PIERRE**, *Introduction a la science du droit*, Centre universitaire de l’Etat, Luxembourg, 1978
- PONTON LIONEL**, *Les devoir envers les animaux*, paper published in *Sujet de Droit et objet de Droit*, in the collection *Cahiers de philosophie politique et juridique No. 22*, Presses Universitaires de Caen, Caen
- POPA N, EREMIA M.C., CRISTEA S.**, *General Theory of Law*, Ed. All Beck, Bucharest, 2005
- POPA NICOLAE.**, *General Theory of Law*, Ed. Actami, Bucharest, 1994
- POPESCU SOFIA**, *General Theory of Law*, Ed. Lumina Lex, Bucharest, 2000

drepturilor subiective, Ed. All Beck, București 2005

MOROIANU EMIL, *Teoria generală a dreptului*, note de curs, Tg-Jiu, 2003

NASCHITZ A., *Teorie și tehnică în procesul de creare a dreptului*, Ed. Academiei, București, 1969

PESCATORE PIERRE, *Introduction a la science du droit*, Centre universitaire de l'Etat, Luxembourg, 1978

PONTON LIONEL, *Les devoirs envers les animaux*, lucrare publicată în *Sujet de Droit et objet de Droit*, în colecția *Cahiers de philosophie politique et juridique* No. 22, Presses Universitaires de Caen, Caen

POPA N, EREMIĂ M.C., CRISTEA S., *Teoria generală a dreptului*, Ed. All Beck, București, 2005

POPA NICOLAE., *Teoria generală a dreptului*, Ed. Actami, București, 1994

POPESCU SOFIA, *Teoria generală a dreptului*, Ed. Lumina Lex, București, 2000

POPESCU TUDOR. R., *Drept*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1970

SANTAI I., *Introducere în studiul dreptului*, Universitatea din Sibiu, 1991

SCRIPCARU GHEORGHE, CIUCĂ AURORA, ASTARASTOAE VASILE, SCRIPCARU CĂLIN, *Bioetica, științele vieții și drepturile omului*, Ed. Polirom, Iași, 1998

SCRIPCARU GHEORGHE, CIUCĂ AURORA, ASTARASTOAE VASILE, SCRIPCARU CĂLIN, *Introducere în biodrept*, Ed. Lumina Lex, București, 2003

STĂTESCU CONSTANTIN, *Drept civil – Persoana fizică. Persoana juridică. Drepturi reale*. Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1970

TERRÉ, FR., *Introduction generale au droit*, Dalloz, Paris 1991

TRIGEAUD J.M., *Persona ou la justice au double visage*, Biblioteca di Filosofia Oggi, t.I, Genes, 1990

VĂLLIMĂRESCU ALEXANDRU, *Tratat de enciclopedia dreptului*, Ed. Lumina Lex, București, 1999

POPESCU TUDOR. R., *Law*, Ed. Didactică și Pedagogică, Bucharest, 1970

SANTAI I., *Introduction in the study of law*, University of Sibiu, 1991

SCRIPCARU GHEORGHE, CIUCĂ AURORA, ASTARASTOAE VASILE, SCRIPCARU CĂLIN, *Bioethics, life sciences and human rights*, Ed. Polirom, Iași, 1998

SCRIPCARU GHEORGHE, CIUCĂ AURORA, ASTARASTOAE VASILE, SCRIPCARU CĂLIN, *Introduction in bio-law*, Ed. Lumina Lex, Bucharest, 2003

STĂTESCU CONSTANTIN, *Civil law – The individual. The legal person. Real rights*. Ed. Didactică și Pedagogică, Bucharest, 1970

TERRÉ, FR., *Introduction generale au droit*, Dalloz, Paris 1991

TRIGEAUD J.M., *Persona ou la justice au double visage*, Biblioteca di Filosofia Oggi, t.I, Genes, 1990

VĂLLIMĂRESCU ALEXANDRU, *Treaty of law encyclopedia*, Ed. Lumina Lex, Bucharest, 1999

- ¹ Ilioara Genoiu, Raportul juridic, Ed. C.H. Beck, București, 2007, pag.1.
- ² Terminologie utilizată în dreptul roman pentru a desemna conceptul de raport juridic.
- ³ Nicolae Popa, Teoria generală a dreptului, Ed. Actami, București, 1994, pag. 273.
- ⁴ Ion Humă, Introducere în studiul dreptului, Ed. Fundației „Chemarea” Iași, 1993, pag. 86.
- ⁵ Ion Humă, op. cit., pag 86-87, Ilioara Genoiu, op. cit, pag.2.
- ⁶ I. Santaî, Introducere în studiul dreptului, Universitatea din Sibiu, 1991, pag. 91.
- ⁷ Mircea Djuvara, Teoria generală a dreptului. Enciclopedie juridică. Drept rațional, izvoare și drept pozitiv, Restitutio, Ed. All, București, 1995, pag 213-216.
- ⁸ Sofia Popescu, Teoria generală a dreptului, Ed. Lumina Lex - București 2000, pag 228-245.
- ⁹ Emil Moroianu, Teoria generală a dreptului, note de curs, Tg-Jiu, 2003.
- ¹⁰ Mircea Djuvara, op. cit. pag.229
- ¹¹ Gheorghe Beleiu, Drept civil român. Introducere în dreptul civil. Subiectele dreptului civil, Ed. Universul Juridic, București, 2001, pag. 87.
- ¹² Simone Goyard-Fabre, Sujet de Droit et objet de Droit. Defense de l'humanisme, publicata in Cahiers de philosophie politique et juridique No. 22, Presses Universitaires de Caen, Caen 1992, pag. 16.
- ¹³ Gheorghe Mihai in Fundamentele dreptului, Dreptul subiectiv. Izvoare ale drepturilor subiective, Ed. AII Beck, București 2005, pag.277 spunea ca "deși juriști din toate epocile au folosit-o, noțiunea de "persoană" nu a purtat totdeauna aceeași semnificație pe care i-o dăm noi astăzi Jurisconsultii romani atribuiau calitatea de persoană-în-drept unui număr restrâns de indivizi - celor care aveau capacitate de folosință și de exercițiu. Capacitatea de folosință revenea celor care se bucurau de status libertatis, staus civitatis si status familiae".
- ¹⁴ Sofia Popescu, op. cit., pag.228.
- ¹⁵ Declarația Universală a Drepturilor Omului a O.N.U.din 1948, articolul 1 și articolul 3.
- ¹⁶ Hans Kelsen, Theorie pure du droit, Dalloy, Paris – 1962, pag. 229.
- ¹⁷ Sujet de Droit et objet de Droit, Cahiers de philosophie politique et juridique No. 22, Presses Universitaires de Caen, Caen 1992.
- ¹⁸ Constantin Stătescu, Drept civil – Persoana fizică. Persoana juridică. Drepturi reale. Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1970, pag 11-12.
- ¹⁹ Pierre Pescatore, Introduction a la science du droit, Centr universitaire de l'Etat, Luxembourg, 1978, pag. 245.
- ²⁰ J.M. Trigeaud, Persona ou la justice au double visage, Biblioteca di Filosofia Oggi, t.I, Genes, 1990.
- ²¹ „Persona” înseamnă în latină „mască”, „rol”, ceea ce presupune ideea de intermediere dintr-un spațiu într-altul. Autorii Maria Dvoracek, Gheorghe Lupu, în *Teoria Generală a Dreptului*, Ed. Fundației Chemarea, Iași 1996, pag. 280 arătau că, „cuvântul persona desemna la origine, masca pe care și-o pune actorul pentru a juca rolul său. Persoana fizică este aceea care poate juca un rol pe scena juridică.”
- ²² Dan Claudiu Dănișor, Ion Dogaru, Gheorghe Dănișor, Teoria generală a dreptului, Ed. C.H. Beck , București - 2006, pag. 275 si urm.
- ²³ Sofia Popescu, Teoria generala a dreptului, Ed. Lumina Lex - București 2000, pag.229.
- ²⁴ Octavian Ionescu, La notion de droit subjectif dans le droit prive, ediția a 2-a revăzută și îmbunătățită, Editura Bruylant – Bruxelles 1978, pag. 190.
- ²⁵ Ion Craiovan, Tratat elementar de teoria generală a dreptului, Ed. All Beck, București 2001, pag. 247.
- ²⁶ Declarația drepturilor animalelor elaborată sub egida UNESCO la 15 octombrie 1978 are zece articole și a suportat o revizuire în anul 1989.
- ²⁷ Lionel Ponton, Les devoir envers les animaux, lucrare publicata in Sujet de Droit et objet de Droit, in colecția Cahiers de philosophie politique et juridique No. 22, Presses Universitaires de Caen, Caen 1992, pag. 141.
- ²⁸ *De lege lata* avem o recunoaștere a acestei calități încă din dreptul roman, dar cu titlu de excepție și condiționat de nașterea vie a fătului: legea îi recunoaște posibilitatea de a dobândi drepturi (nu și obligații) chiar mai înainte de a se fi născut, potrivit principiului *infans conceptus pro nato habetur quoties de commodis ejus agitur*.
- ²⁹ A se vedea lucrarea colectivă *De la bioethique au bio-droit*, coordonată de Claire NEIRINCK, publicată de Librairie Generale de Droit et de Jurisprudence, Paris 1994.
- ³⁰ Sofia Popescu, Teoria generală a dreptului, Ed. Lumina Lex - București 2000, pag.229.
- ³¹ Ion Craiovan, Tratat elementar de teoria generală a dreptului, Ed. AII Beck, București 2001, pag. 246.

- ³² Ion Deleanu, Ficțiunile juridice, Ed. All Beck, București 2006, pag 411.
- ³³ Ion Deleanu, Drepturile subiective și abuzul de drept, Ed. Dacia, Cluj Napoca 1988, pag. 11.
- ³⁴ Ion Craiovan, op. cit., pag 246.
- ³⁵ Gheorghe Mihai, Fundamentele dreptului. Dreptul subiectiv. Izvoare ale drepturilor subiective, Ed. All Beck, București, 2005, pag. 284.
- ³⁶ Gheorghe Beleiu, Drept civil român, Introducere în dreptul civil. Subiectele dreptului civil, Ed. Universul Juridic, București, 2004, pag 312-313.
- ³⁷ Constantin Stătescu, op.cit, pag. 14.
- ³⁸ Idem, pag.30.
- ³⁹ Art. 3 prevede că „Statele părți la prezentul pact se angajează să asigure dreptul egal al bărbaților și al femeilor, de a se bucura de toate drepturile civile și politice enunțate în prezentul pact”, iar art. 26 prevede că „Toate persoanele sunt egale în fața legii și au, fără discriminare, dreptul la o ocrotire egală din partea legii. În această privință, legea trebuie să fie contrară oricărei discriminări în special de rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinie politică sau orice altă opinie, origine națională sau socială, avere, naștere sau întemeiată pe orice altă împrejurare.”
- ⁴⁰ Gabriel Boroș, Drept civil. Persoanele, București, 2001, pag.72-73.
- ⁴¹ Ion Deleanu, Drepturile subiective și abuzul de drept, Ed. Dacia, Cluj Napoca, 1988, pag 15.
- ⁴² Dan Claudiu Dănișor, Ion Dogaru, Gheorghe Dănișor, op. cit., pag 297.
- ⁴³ Gheorghe Beleiu, Drept civil român. Introducere în dreptul civil. Subiectele dreptului civil, Ed. Universul Juridic, București, 2004, pag. 350.
- ⁴⁴ Cazul dispozițiilor art. 11 alin. 1 din Decretul nr. 31/1954 și art. 950 din Codul Civil.
- ⁴⁵ Gheorghe Mihai, op. Cit. Pag. 279.
- ⁴⁶ În dreptul roman nu era suficient ca un copil să se nască viu, el trebuia să fie recunoscut de către tată printr-un gest simbolic. Astfel, imediat după naștere, copilul era așezat lângă mamă, jos pe pământ și numai dcă tatăl îl ridica în brațe către martorii asistenți și rostea formula „acesta este fiul/fiica mea”, acesta primea recunoașterea ca descendent și ca persoană în sens juridic.
- ⁴⁷ Dispozițiile art. 7 alin. 2 Decretul 31/1954 care se completează cu dispozițiile art. 654 Cod civil potrivit cărora „copilul conceput se consideră că există. Copilul născut mort este considerat că nu există”. Codul familiei prin art. 61 reglementează „timpul legal al concepției” pe care îl definește și îl determină ca fiind „timpul cuprins între a treisuta și a osutăoptzecea zi dinaintea nașterii copilului”.
- ⁴⁸ Gheorghe Scripcaru, Aurora Ciucă, Vasile Astarastoe, Călin Scripcaru, Bioetica, științele vieții și drepturile omului, Ed. Polirom, Iași, 1998, pag. 109.
- ⁴⁹ Idem, pag. 111.
- ⁵⁰ Jean Luc Aubert, Introduction au droit, Presses Univeritaires de France, Paris 2007, pag . 92 sau Maria Dvoracek, Gheorghe Lupu, op. Cit. Pag. 281.
- ⁵¹ Conform dreptului pozitiv român (Legea 2/1998) de *lege lata* moartea este definită prin criteriul morții creierului (moarte cerebrală).
- ⁵² Gheorghe Scripcaru, Aurora Ciucă, Vasile Astarastoe, Călin Scripcaru, Introducere în biodrept, Ed-Lumina Lex, București, 2003, pag. 271.
- ⁵³ Gheorghe Scripcaru, Aurora Ciucă, Vasile Astarastoe, Călin Scripcaru, Bioetica, științele vieții și drepturile omului, Ed. Polirom, Iași, 1998, pag. 188.
- ⁵⁴ Dispozițiile Art. 468. "Acela care ucide un om, în urma rugăminții stăruitoare și repetate a acestuia, comite crima de omor la rugămintă și se pedepsește cu temnița grea dela 3 la 8 ani. Aceeași pedeapsă se aplică și aceluia care determină pe altul să se sinucidă, sau îi întărește hotărârea de a se sinucide, ori îi inlesnește, în orice mod, executarea, dacă sinuciderea a avut loc. Pedeapsa este închisoarea corecțională dela unu la 5 ani, atunci când faptul a fost săvârșit, în condițiile alineatelor precedente, sub impulsul unui sentiment de milă, pentru a curma chinurile fizice ale unei persoane care suferea de o boală incurabilă și a cărei moarte era inevitabilă din această cauză".
- ⁵⁵ Ilioara Genoiu, Legal relationship, Ed. C.H. Beck, Bucharest, 2007, p.1.
- ⁵⁶ Terminology used to describe the Roman law concept of legal relationship.
- ⁵⁷ Nicolae Popa, General Theory of Law, Ed. Actami, Bucharest, 1994, p. 273.
- ⁵⁸ Ion Humă, Introduction in the study of law, Ed. Fundației „Chemarea” Iași, 1993, p. 86.
- ⁵⁹ Ion Humă, op. cit., p. 86-87, Ilioara Genoiu, op. cit, p.2.
- ⁶⁰ I. Santai, Introduction in the study of law, The University of Sibiu, 1991, p.91.

- ⁶¹ Mircea Djuvara, The general theory of law. Legal Encyclopaedia. Rational law, sources and positive law. Restitutio, Ed. All, Bucharest, 1995, pag 213-216.
- ⁶² Sofia Popescu, The general theory of law, Ed. Lumina Lex - Bucharest 2000, p 228-245.
- ⁶³ Emil Moroianu, *General Theory of Law*, course notes, Tg-Jiu, 2003.
- ⁶⁴ Mircea Djuvara, op. cit. p.229
- ⁶⁵ Gheorghe Beleiu, , *Romanian Civil Law, Introduction in civil law. Subjects of civil law*, Juridical Universe Publishing, Bucharest, 2004, p. 87.
- ⁶⁶ Simone Goyard-Fabre, *Sujet de Droit et objet de Droit. Defense de l'hummanisme*, publicata in *Cahiers de philosophie politique et juridique* No. 22, Presses Universitaires de Caen, Caen 1992, p. 16.
- ⁶⁷ Gheorghe Mihai in *Fundamentals of law, Subjective right Sources of the subjective rights*, Ed. All Beck, Bucharest, 2005, p.277 said that " although the lawyers of all ages have used it, the term "person" has not always carried the same meaning that we give today, Romanian jurisconsultants assign the quality of person-in-law to a few individuals - those who had the capacity to use and exercise. The capacity to use was for those who enjoyed status libertatis, status civitatis and status familiae".
- ⁶⁸ Sofia Popescu, op. cit., p.228.
- ⁶⁹ *Universal Declaration of Human Rights* of U.N. from 1948, article 1 and article 3.
- ⁷⁰ Hans Kelsen, *Theorie pure du droit*, Dalloy, Paris – 1962, p. 229.
- ⁷¹ *Sujet de Droit et objet de Droit*, *Cahiers de philosophie politique et juridique* No. 22, Presses Universitaires de Caen, Caen 1992.
- ⁷² Constantin Stătescu, *Civil law – The individual. The legal person. Real rights*. Ed. Didactică și Pedagogică, Bucharest, 1970, p. 11-12.
- ⁷³ Pierre Pescatore, *Introduction a la science du droit*, Centr universitaire de l'Etat, Luxembourg, 1978, p. 245.
- ⁷⁴ J.M. Trigeaud, *Persona ou la justice au double visage*, Biblioteca di Filosofia Oggi, t.I, Genes, 1990.
- ⁷⁵ „Persona” means in Latin „disguise”, „role”, which presupposes the idea of intermedation from one space to another. The authors Maria Dvoracek, Gheorghe Lupu, in *General Theory of Law*, Ed. Fundației Chemarea, Iași 1996, p. 280 showed that the “word persona meant at the beginning the mask the actor wore for his part. The physical person is the one who can play a part on the juridical stage”.
- ⁷⁶ Dan Claudiu Dănișor, Ion Dogaru, Gheorghe Dănișor, *General Theory of Law*, Ed. C.H. Beck , Bucharest - 2006, p. 275 and the next ones.
- ⁷⁷ Sofia Popescu, *General Theory of Law*, Ed. Lumina Lex - Bucharest 2000, p.229.
- ⁷⁸ Octavian Ionescu, *La notion de droit subjectif dans le droit prive*, ediția a 2-a revăzută și îmbunătățită, Editura Bruylant – Bruxelles 1978, p. 190.
- ⁷⁹ Ion Craiovan, *Fundamental Concepts in the General Theory of Law*, Ed. All Beck, Bucharest 2001, p. 247.
- ⁸⁰ The Animal Rights Declaration drafted under the aegis of UNESCO in October 15, 1978 has ten items and underwent a revision in 1989.
- ⁸¹ Lionel Ponton, *Les devoir envers les animaux*, lucrare publicata in *Sujet de Droit et objet de Droit*, in the collection *Cahiers de philosophie politique et juridique* No. 22, Presses Universitaires de Caen, Caen 1992, p. 141.
- ⁸² *De lege lata* we have a recognition of that status from Roman law, but with an exception and conditioned by the living birth of the fetus: the law recognizes the opportunity to acquire rights (but not obligation) even before being born, according to the principle *infans conceptus pro nato habetur quoties de commodis ejus agitur*.
- ⁸³ See the collective paper, *De la bioethique au bio-droit*, coordinated by Claire NEIRINCK, published by Librairie Generale de Droit et de Jurisprudence, Paris 1994.
- ⁸⁴ Sofia Popescu, *General Theory of Law*, Ed. Lumina Lex - Bucharest 2000, p.229.
- ⁸⁵ Ion Craiovan, *Elementary treaty on the general theory of law*, Ed. All Beck, Bucharest 2001, p. 246.
- ⁸⁶ Ion Deleanu, *Juridical fictions*, Ed. All Beck, Bucharest 2006, pag 411.
- ⁸⁷ Ion Deleanu, *Subjective rights and law abuse*, Ed. Dacia, Cluj Napoca 1988, p. 11.
- ⁸⁸ Ion Craiovan, op. cit., p. 246.
- ⁸⁹ Gheorghe Mihai, *Fundamentals of law, Subjective right Sources of the subjective rights*, Ed. All Beck, Bucharest, 2005, p. 284.
- ⁹⁰ Gheorghe Beleiu, *Romanian Civil Law, Introduction in civil law. Subjects of civil law*, Juridical Universe Publishing, Bucharest, 2004.
- ⁹¹ Constantin Stătescu, op.cit, p. 14.

⁹² Idem, p.30.

⁹³ Article 3 provides that "States Parties to the present Covenant undertake to ensure the equal right of men and women to enjoy all civil and political rights set forth in this Covenant, and art. 26 provides that "All persons are equal before the law and have, without discrimination, the right to legal protection from the law. In this respect, the law should be contrary to any discrimination such as race, color, sex, language, religion, political or any other opinion, national or social origin, property, birth or other status."

⁹⁴ Gabriel Boro, *Civil law. Individuals*, Bucharest, 2001, p.72-73.

⁹⁵ Ion Deleanu, *Subjective rights and law abuse*, Ed. Dacia, Cluj Napoca, 1988, pag 15.

⁹⁶ Dan Claudiu Dănișor, Ion Dogaru, Gheorghe Dănișor, op. cit., pag 297.

⁹⁷ Gheorghe Beleiu, *Romanian Civil Law, Introduction in civil law. Subjects of civil law*, Juridical Universe Publishing, Bucharest, 2004, p. 350.

⁹⁸ It's the case of provisions of art. 11 par. 1 from the Decree no. 31/1954 and art. 950 of the Civil Code.

⁹⁹ Gheorghe Mihai, op. cit. p. 279.

¹⁰⁰ In Roman law it was not enough for a child to be born alive; it must be recognized by the father through a symbolic gesture. Thus, immediately after birth, the child was placed near the mother, down on earth and only if the father raised in his arms and spoke to the witnesses assistants the phrase "he is my son / daughter", then the child received recognition as a descendant and as person in the legal sense

¹⁰¹ Provisions of Art. 7 par. 2 of Decree 31/1954 which is completed with art. 654 of the Civil Code say that 'the child conceived is considered to exist. The child born dead is considered not to exist.' The Family Code in art. 61 defines and determines the "legal time of conception" as "the time between the days 300 and 180 before the child's birth."

¹⁰² Gheorghe Scripcaru, Aurora Ciucă, Vasile Astarastoe, Călin Scripcaru *Bioethics, life sciences and human rights*, Ed. Polirom, Iași, 1998, p. 109.

¹⁰³ Idem, p. 111.

¹⁰⁴ Jean Luc Aubert, *Introduction au droit*, Presses Universitaires de France, Paris 2007, pag . 92 sau Maria Dvoracek, Gheorghe Lupu, op. cit. p. 281.

¹⁰⁵ According to the Romanian positive law (Law 2/1998) de *lege lata* death is defined through the criterion of the brain's death (cerebral death).

¹⁰⁶ Gheorghe Scripcaru, Aurora Ciucă, Vasile Astarastoe, Călin Scripcaru, *Introduction in bio-right*, Ed-Lumina Lex, Bucharest, 2003, p. 271.

¹⁰⁷ Gheorghe Scripcaru, Aurora Ciucă, Vasile Astarastoe, Călin Scripcaru, *Bioethics, life sciences and human rights*, Ed. Polirom, Iași, 1998, p. 188.

¹⁰⁸ The provisions of article 468. "He who kills a man after his repeated and insistent desire, commits murder at desire and murder is punished with heavy prison from the 3 to 8 years. The same punishment applies to one who causes another to commit suicide, or it

strengthens his decision to commit suicide, or enables, in any way, the execution, if suicide occurred. Under the preceding paragraphs, the punishment is correctional prison sentence from 1 to 5 years when the action was committed under the impulse of a feeling of mercy, in order to end the physical agony of a person suffering from an incurable disease and whose death was inevitable in this case. "